

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA GEOGRAFIE

Bakalářská práce

IZRAELSKO-PALESTINSKÝ KONFLIKT:
HISTORICKO-GEOGRAFICKÁ ANALÝZA

Ondřej Starý
Ekonomická a regionální geografie
2007-2012

Vedoucí práce: Mgr. Magdalena Rousová, M.A., Ph.D.

Plzeň 2012

Anotace

Izraelsko-palestinský konflikt: historicko-geografická analýza

Práce se v první části zabývá historicko-geografickou analýzou, pomocí které přibližuje chronologický vývoj izraelského a palestinského národa a jeho území. Na základě této analýzy definuje hlavní příčiny konfliktu. V závěru této části je vytvořen přehled nejdůležitějších mezinárodních dokumentů věnujících se řešení konfliktu. V druhé části bakalářské práce jsou charakterizovány diplomatické vztahy České republiky s Izraelem a s palestinským územím, a to jak v současnosti, tak i v minulosti. Ve třetí části se práce zabývá uskutečněním a vyhodnocením dotazníkového šetření, které má za úkol zachytit mínění o daném konfliktu mezi obyvateli města Plzně.

Klíčová slova: konflikt, válka, demografie, rozloha, příčiny, Izrael, Pásmo Gazy, Západní břeh Jordánu, Blízký východ

Annotation

Israeli-Palestinian conflict: A Historic Geographical Analysis

The first part of the work is the historical-geographical analysis that helps explain the chronological development of the territories between Israel and Palestine, further analysing and defining the main causes of the conflict. Concluding the first part is the overview of the most important documents dealing with resolving the conflict. In the second part of the work are the past and current characterized diplomatic relations between the Czech Republic and the nations of Israel and Palestine. The third part of the thesis is the implementation and evaluation of a questionnaire survey distributed to the citizens of Pilzen, Czech Republic to capture their opinions on the conflict.

Keywords: conflict, war, demographics, area, causes, Israel, Gaza, West Bank, Middle East

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni 9. 6. 2012

-----

podpis

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval

Mgr. Magdaleně Rousové, M.A., Ph.D.

za odborné vedení a přínosné podněty při zpracování bakalářské práce.

Poděkování patří i mé rodině za podporu během studia.

Obsah

1 ÚVOD	5
2 CÍLE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	7
2 ROZBOR LITERATURY	8
2.1 METODICKÁ LITERATURA	8
2.2 REGIONÁLNÍ LITERATURA	9
3 METODIKA	12
4 HISTORICKO-GEOGRAFICKÁ ANALÝZA KONFLIKTU	14
4.1 ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA OBLASTI.....	14
4.1.1 GEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA OBLASTI	14
4.1.2 SOCIOEKONOMICKÁ CHARAKTERISTIKA IZRAELE	16
4.1.3 SOCIOEKONOMICKÁ CHARAKTERISTIKA PALESTINSKÝCH AUTONOMNÍCH OBLASTÍ	16
4.2 VÝVOJ ÚZEMÍ PŘED VZNIKEM STÁTU IZRAEL	18
4.2.1 HISTORICKÝ VÝVOJ BLÍZKÉHO VÝCHODU	18
4.2.2 ETNICKÉ A NÁBOŽENSKÉ POČÁTKY KONFLIKTU	22
4.2.3 PŘÍSTĚHOVALECKÉ VLNY ŽIDŮ	22
4.2.4 POČÁTKY NÁROKŮ JEDNOTLIVÝCH ETNIK NA VZNIK VLASTNÍHO STÁTU	25
4.3 FORMOVÁNÍ ÚZEMÍ PO ROCE 1945.....	29
4.3.1 PLÁN OSN NA ROZDĚLENÍ ÚZEMÍ	29
4.3.2 PRVNÍ ARABSKO-IZRAELSKÁ VÁLKA.....	31
4.3.3 ŠESTIDENNÍ VÁLKA	35
4.3.4 POČÁTKY NOVODOBÝCH ŽIDOVSKÝCH OSAD	38
4.4 VÝVOJ ÚZEMÍ PO NÁSTUPU JÁSIRA ARAFATA	38
4.4.1 JÁSIR ARAFAT A JEHO VLIV	38
4.4.2 VÁLKA O SINAJSKÝ POLOOSTROV	40
4.4.3 PRVNÍ INTIFÁDA.....	41
4.4.4 DOHODY Z OSLA.....	42

4.4.5 JERUZALÉM A JEHO VÝZNAM.....	47
4.4.6 DRUHÁ INTIFÁDA	49
4.4.7 ODDĚLENÍ PÁSMU GAZY.....	50
4.4.8 ODDĚLENÍ ZÁPADNÍHO BŘEHU JORDÁNU	52
4.4.9 PALESTINSKÉ VOLBY V ROCE 2006	54
4.5 MOŽNÉ PŘÍČINY KONFLIKTU	54
4.5.1 ÚZEMÍ.....	54
4.5.2 NÁBOŽENSTVÍ	55
4.5.3 JERUZALÉM.....	55
4.5.4 ŽIDOVSKÉ OSADY	55
4.5.5 PALESTINŠTÍ UPRCHLÍCI	56
4.5.6 BEZPEČNOST A NEDŮVĚRA	56
4.5.7 VODA	57
4.5.8 VNITŘNÍ PROBLÉMY PALESTINSKÝCH AUTONOMNÍCH OBLASTÍ	57
4.5.9 ÚROVEŇ SAMOSPRÁVY NA OKUPOVANÝCH ÚZEMÍCH.....	58
4.6 NEJDŮLEŽITĚJŠÍ MEZINÁRODNÍ DOKUMENTY IZRAELSKO-PALESTINSKÉHO KONFLIKTU.....	59
5 CHARAKTERISTIKA DIPLOMATICKÝCH VZTAHŮ ČESKÉ REPUBLIKY S IZRAELEM A PALESTINSKÝM ÚZEMÍM	61
5.1 HISTORIE BILATERÁLNÍCH VZTAHŮ	61
5.2 AKTUÁLNÍ POSTOJ ČESKÉ REPUBLIKY KE KONFLIKTU.....	64
6 ANALÝZA DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ,.....	65
„VÝZKUM SUBJEKTIVNÍHO VNÍMÁNÍ KONFLIKTU MEZI IZRAELEM A PALESTINOU“	65
6.1 ZKOUMANÝ SOUBOR	66
6.2 VÝSLEDKY VÝZKUMU.....	67
7 ZÁVĚR	72
8 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY:	74
SEZNAM TABULEK.....	77
SEZNAM OBRÁZKŮ	77
SEZNAM GRAFŮ.....	77
SEZNAM PŘÍLOH	78

1 ÚVOD

Stát Izrael, jako jeden z hlavních účastníků konfliktu odehrávajícím se na Blízkém východě, leží v jihozápadní Asii na východním pobřeží Středozemního moře. Na sever od něj se rozkládá Libanon a Sýrie, na východě sousedí s Jordánskem a na jihozápadě s Egyptem. Jedná se o ekonomicky vyspělý a jediný židovský stát na světě. Z hlediska náboženské struktury se většina z obyvatel hlásí k judaismu, druhou nejvýznamnější skupinou jsou muslimové, dále pak křesťané a drúzové soustředující se v několika komunitách na severu Izraele. Oficiálními jazyky jsou hebrejštiny a arabština (Zastupitelský úřad ČR v Tel Avivu 2011).

S Izraelem sousedí dvě oddělená území se společným názvem Autonomní území pod Palestinskou národní správou. Tyto enklávy nejsou oficiálním státem, což je problematické z pohledu statistických údajů, které jsou systémově nejednotné a jejich vypovídající hodnota je různorodá. Přesto lze konstatovat, že Palestinské autonomní oblasti jsou dva geograficky nezávislé územní celky. Západní břeh (někdy také Západní břeh Jordánu) a Gaza (někdy také Pásmo Gazy, Pásmo Gaza). Palestinské obyvatelstvo vykazuje z pohledu náboženského vyznání oproti Izraeli vyšší stupeň homogenity. Populace je tvořena zejména muslimy. Oficiálním jazykem je arabština (Stýčný úřad ČR v Ramalláhu 2011).

V roce 1947 rozhodnutím Organizace spojených národů měly na území Britského mandátu Palestina vzniknout dva státy. Jeden měl být židovský a druhý arabský. Na jedné straně stála sionistická hnutí, která se o vznik samostatného židovského státu pokoušela od 19. století, a na té druhé arabské země, pro které byly jakékoliv ústupky sionistům nepřijatelné, a které vznik a podporu nového arabského státu v sousedství toho židovského bojkotovaly.

Když byla 14. 5. 1948 podepsána deklarace nezávislosti oficiálně ustanovující Stát Izrael jako židovský stát s možností svobodného náboženského vyznání pro jeho obyvatele, vyhlásila Liga arabských států předem deklarovanou válku. Izrael však arabské země nejenže odrazil, ale dokonce svá území rozšířil (Gilbert 2002). Od této doby panuje mezi židovským státem a okolními arabskými zeměmi neshoda, jak ji známe nyní, a která poměrně často vyústí do ozbrojeného konfliktu.

Izraelsko-palestinský konflikt je širší problém zahrnující kromě geografických otázek i ekonomický, historický, filozofický, politický a náboženský okruh problémů. A tak je ho potřeba chápat.

Izraelsko-palestinský konflikt je důsledkem množství sporů pramenících v nekončících argumentech obou zúčastněných stran. Je posvátnější Korán nebo Tóra? Jaké pouto je silnější? Podle Tóry přislíbil Bůh Židům Zemi izraelskou jako jejich domovinu, ve které mají žít, zvelebovat ji a uctívat. Na straně Arabů stojí žádost založená na poutu k předkům, kteří na tomto území strávili mnoho století (Čejka 2010). Důležitým bodem sporu je i rozdělení Jeruzaléma, který má pro obě náboženství zvláštní význam. Samotný Jeruzalém je v Tóře spolu s Horou Sión jmenován na stovkách míst. Rovněž islám má v Jeruzalémě svoje svatá místa. Nejvýznamnějším je mešita Al-Aksá, která stojí na Chrámové hoře. Konflikt provází jak složitá dilemata a problémy, tak i fascinace, zda je možné brát násilí, které je pácháno, jako ospravedlňující prvek pro nové násilí (Čejka 2010)? Jaké jsou tedy konkrétní příčiny tohoto konfliktu? Předkládaná práce se je snaží na základě nastudované literatury zjistit a popsat.

Jakákoliv analýza daného konfliktu se navíc musí vypořádat s propracovanou propagandou, která je přítomna v mnoha mediálních zprávách, ale i jiných materiálech. Obě strany s tím mají dlouholetou zkušenost, a tak se výsledkem stává mediální obraz plný polopravd a informací vytržených z kontextu. Podstatná je i nutnost, předem se vypořádat s vlastními předsudky, které u mne vznikly díky často povrchním informacím zprostředkovaných masovými médii.

2 CÍLE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Cíle bakalářské práce byly definovány celkem tři.

- Prvním cílem je pomocí historicko-geografické analýzy přiblížit chronologický vývoj izraelského a palestinského národa v jeho území, na základě kterého se pokusit definovat hlavní příčiny tohoto složitého konfliktu. Dílčím cílem je vytvořit přehled nejdůležitějších mezinárodních dokumentů věnujících se řešení konfliktu.
- Druhý cíl má za úkol charakterizovat diplomatické vztahy České republiky s Izraelem a palestinským územím a to jak v současnosti, tak i v minulosti.
- Třetím cílem bakalářské práce je na základě dotazníkového šetření zachytit mínění o daném konfliktu mezi obyvateli města Plzně. Je možné předpokládat, že se postoje k tomuto konfliktu budou u různě starých respondentů lišit. Může se tak projevit geopolitické směřování naší země v různých obdobích.

2 ROZBOR LITERATURY

2.1 Metodická literatura

Pravděpodobně nejdůležitější publikací pro stanovení metod užitých v bakalářské práci byla publikace *Kvalitativní výzkum* (Hendl 2008), která zobecňuje u kvalitativních metod jejich zdroje, přístupy, plány výzkumu, metody získávání dat, jejich následné kódování, vyhodnocení a interpretaci. Na základě informací v této knize byly jako nejvhodnější přístupy kvalitativního výzkumu pro první a druhý cíl bakalářské práce zvoleny metody v kapitolách věnujících se zkoumání dokumentů a historickému výzkumu. I když autor uvádí, že se v dokumentech často projevují osobní nebo skupinové postoje, hodnoty a ideje, považuje u metody zkoumání dokumentů za velikou přednost rozmanitost možných zdrojů. Zdůrazňuje také to, že informace získané pomocí analýzy dokumentů, zejména těch historických, často nelze získat jinak. V kapitole věnující se přípravám, kódování a zobrazování dat pak upozorňuje na to, že k redukci dat dochází již při jejich sběru a následné analýze, a klade důraz na to, že při unáhleném jednání může dojít k jejich vytržení z kontextu. Publikace však byla nápomocna nejen v těchto dílčích částech, ale ve všech částech bakalářské práce.

Pro rychlou orientaci mezi českými autory, kteří se věnují historické geografii, jejich prací a pracovišti, na kterých působí a publikují, byl využit článek *Historická geografie v Česku: zpráva o současném stavu vědního oboru* (Nováček 2009), díky tomuto přehledu došlo k poznání aktuálního vývoje vědního oboru, nastudování paradigmat a pojmenování respektovaných autorů historicko-geografického oboru.

Důležitým zdrojem pro nastudování metodiky používané v historické geografii byly vybrané příspěvky ze sborníku *Historická geografie*, který profiluje obor svým širokým spektrem témat, metod a pramenů. Funguje jako jednotící a organizační prvek v oboru od roku 1968, kdy ho začal vydávat Historický ústav Akademie věd České republiky. Publikace se zaměřuje na okruhy jako historická geografie sídel a obyvatel, územní vývoj Českých zemí, fyzicko-geografická historická geografie, historická geografie kultury nebo historická kartografie. Obecně historické geografii se věnují články autorů Janečka, Burdy, Chromého nebo Semotanové. Dějiny osídlování pak zkoumá Boháč, Ryneš a Bičík. Studie těchto článků byla důležitá především pro pochopení struktur práce, vyváženosti dat a

textu nebo uvědomění si často využívaných metod grafického zobrazování dat v podobě map, grafů, kartogramů nebo dokreslujících ilustrací.

Poslední část práce se částečně opírala o poznatky v bakalářské práci s názvem *Dotazníkové šetření*, která byla obhájena na Katedře matematiky Fakulty aplikovaných věd na Západočeské univerzitě v Plzni (ZČU) v roce 2008 Gabrielou Kreislovou. Práce podrobně popisuje teoretický postup při přípravě, sběru dat a vyhodnocení dotazníkového šetření. Na závěr pak hodnotí provedení konkrétního dotazníkového šetření z oblasti kvality výuky na ZČU. Tato práce tak napomohla k vypracování třetího cíle nejen svými obecnými poznatky, ale i konkrétním příkladem.

2.2 Regionální literatura

Pro zpracování předkládané práce byla stěžejní literatura zabývající se samotným konfliktem, případně regionem. Jenou z těchto publikací byla politická monografie *Izrael a Palestina* (Čejka 2010). Dílo se skládá z několika částí, ve kterých autor postupně provede čtenáře od základních pojmů spojených s oblastí, stručného popisu nejstarších dějin a následným vývojem až do současnosti s důrazem na politické souvislosti. Tento svazek je jednou z nejucelenějších prací vztahující se k dané problematice na našem území, která vznikla v České republice po roce 1989 a není tudíž zatížena politickou ideologií po desetiletích izolace. Navíc je obohacena o vlastní zkušenosti autora z četných cest do oblasti. Kniha je vhodně doplněna fotografiemi a mapkami, které dokreslují popisovanou problematiku. Především je však zaměřena na politický vývoj oblasti. Umisťuje konflikt do mezinárodních a regionálních souvislostí s ohledem na měnící se vládnoucí garnitury.

M. Čejka je autorem i další publikace užití ke zpracování zadaného tématu. Jedná se o knihu *Judaismus, politika a stát Izrael* (2009). Autor knihy se pokouší popsat vzájemnou propojenost mezi judaismem a izraelskou politikou, přičemž tento vztah uvádí jako příčinu mnoha vnitřních problémů státu a uvádí, že tato symbióza ovlivňuje i izraelsko-palestinský konflikt. V knize se snaží odpovědět na konkrétní otázky, kupříkladu jaký vztah mají zbožní lidé k sionismu nebo jestli s výstavbou osad souvisí i jejich víra. Nahlédnout do těchto problémů se snaží na základě několika konfliktních linií: Arabové - Židé, starousedlíci – nově příchozí, sionisté – nesionisté a na rozporech těchto konfliktních skupin pak popisuje heterogenitu společnosti.

Jako další studijní literatura byla použita kniha *Čí je země zaslíbená?* (Chapman 2003), skládající se ze tří hlavních částí. V první části podobně jako autor předchozí publikace osvětluje pozadí konfliktu pomocí politicko-historického přístupu. Text je doprovázen vysokým počtem citací, tak aby bylo možné, co nejlépe vyjádřit postoje obou stran. Druhá část se věnuje ve větší míře náboženství a s daným konfliktem souvisí spíše nepřímo. Pro potřeby historicko-geografické analýzy jako takové byla tedy méně hodnotná, spíše pak napomáhala k pochopení postojů obou etnik. Poslední část je teoretická a zabývá se možnými řešeními konfliktu a vztahem mezi islámskou a židovskou kulturou.

Chaim Herzog, voják, komentátor, politik, je autorem knihy *Azabsko-izraelské války* (2004). Ve své knize popisuje jednotlivé vojenské operace včetně úsilí konkrétních jednotek, ale i meziválečná období nebo snahu mezinárodních organizací o regulaci ozbrojených konfliktů. Autor knihy se snaží vystihnout postoje jednotlivých států, včetně Československa, a každé období patřičně shrnout na závěr kapitoly.

Publikace *Judaismus, křesťanství, islám* (Pavlincová et al. 2003) je encyklopedický slovník zabývající se pojmy spojenými s těmito třemi monoteistickými náboženstvími. Publikace je doplněna tematickými tabulkami, schémata půdorysů posvátných míst nebo ilustracemi uměleckých předmětů. Je členěna do třech celků, které na sebe často odkazují a na daný termín poskytují tři rozdílné úhly pohledu. Tento encyklopedický slovník je vhodný pro rychlou a přesnou orientaci nejen v náboženské terminologii.

K vypracování zadaných cílů sloužily i publikace V. Baara, který ve svých studiích popisuje hospodářské rozdíly oblasti a specifika jednotlivých států (*Hospodářský zeměpis světa 2007*), politicko-geografické problémy na Blízkém východě nebo vztah Evropské Unie k oblasti (*Vnější vztahy EU 2006*). Inspirací a cenným zdrojem byly i jeho přednášky na Katedře geografie na Západočeské univerzitě v Plzni, které jsem absolvoval během svého studia.

Bakalářská práce *Palestinská území na Západním břehu po roce 1993* (Foltýnek 2008) sleduje vymezená území v období od uzavření smluv z Osla do nedávné minulosti. Společně s tímto problémem se snaží vystihnout problematiku palestinsko-izraelských vztahů. V poslední části se autor zaměřuje na veřejnou správu Palestinské autonomie.

Přínosným zdrojem informací byla bakalářská práce *Voda jako možný zdroj konfliktu na Blízkém východě* (Hamdi 2011), která se v jednotlivých kapitolách pokouší

popsat, do jaké míry má nedostatek této vzácné suroviny vliv na napětí, spory a válečné konflikty.

Pro zpracování předkládané práce byly využity i internetové zdroje. První elektronický zdroj, který je nutné zmínit je *Izraelský centrální statistický úřad*, dále jen CBS, který byl založen v roce 1949. V jeho čele stojí statistik jmenovaný na základě doporučení předsedy vlády. Práce statistického úřadu odpovídá mezinárodním standardům a jeho práce slouží jako podklad k rozhodování izraelské exekutivy, potřebám veřejnosti nebo akademické obci. Při nahlédnutí do statistik je patrné vnímání oblastí, které spravují Palestinci, jako součást Izraele. Na stránkách nalezneme některé užitečné časové řady datované od vzniku úřadu.

I palestinská samospráva má svůj statistický úřad. Jeho internetové stránky jsou relevantním zdrojem primárních dat z Palestinských autonomních oblastí, ale dostupná data jsou maximálně dvě dekády stará a spíše se jedná o prostorově rozložené informace zpracované v geografických informačních systémech. Takto zpracovaná data byla užitečná zejména při popisování aktuální situace, například podílu uprchlíků na celkové populaci v Pásmu Gazy a Západním břehu Jordánu. Vhodným doplněním informací od Palestinského statistického úřadu jsou stránky *Palestinian Academic Society for the Study of International Affairs (PASSIAN)*, založené roku 1987 skupinou palestinských akademiků a intelektuálů v Jeruzalémě. Tato organizace usiluje o nezávislé představení palestinských území prostřednictvím relevantních výzkumů. Z internetových stránek institutu pak byly užity především přehledné mapy dokreslující zlomové okamžiky vývoje v oblasti.

K vypracování bakalářské práce sloužila řada dalších publikací a článků, které jsou citovány v textu.

3 METODIKA

Samotná metodika je stanovena a přizpůsobena zadaným cílům. Zatímco pro cíle zabývající se historicko-geografickou analýzou a charakteristikou diplomatických vztahů naší země s konfrontujícími se oblastmi je pracováno především se sekundárními daty, u třetího cíle, dotazníkového šetření, jsou zpracovávána především primární data za užití vhodných metod pro zpracování statistických dat.

V první fázi příprav bakalářské práce je zapotřebí formulovat oblast výzkumu – tedy tematickou oblast, zkoumaný problém a účel výzkumu – stanovení toho, co na daném problému budeme zkoumat. A na základě těchto formulací následně stanovit cíle výzkumu.

Protože v centru výzkumné činnosti jsou lidé a lokalita jejich bytí, problém, který nelze zcela ohraničit, zkoumaný v jeho přirozeném prostředí, jsou pro první a druhý cíl vybrány kvalitativní metody výzkumu. Za základní přístupy výzkumu jsou pak zvoleny metody zkoumání dokumentů a historického výzkumu (Hendl 2008).

Po stanovení těchto otázek je nutné zformulovat samotný plán výzkumu. V této fázi navrhujeme a synchronizujeme kroky související s prací tak, abychom docílili únosného zatížení za udržení požadované kvality (termíny odevzdání jednotlivých částí práce, schůzky, výpůjčky v knihovně nebo rozhovory). Plán pak dostává písemnou podobu, aby jej bylo možné diskutovat s oponenty.

V další fázi bakalářské práce provedeme samotnou studii. Tento úsek se skládá ze tří kroků. První krok zahrnuje sběr dat, při kterém je nutné nejprve definovat druh zdrojů, který budeme považovat za relevantní. Druhou částí kroku jsou přípravy dat, ve kterých je nutné nashromáždit maximální možný počet publikací, textů, článků, analýz, mapových souborů, videozáznamů, fotografií a jiných obrázkových materiálů, kdy současně provádíme počáteční analýzu. Provádí se tzv. pramenná kritika – tedy externí a interní posouzení dokumentu - typ dokumentu, vnější znaky dokumentu, vnitřní znaky dokumentu, intencionalita pisatele nebo samotného dokumentu, blízkost dokumentu nebo původ (Hendl 2008). V této části je nutné vyřadit především ty publikace, které jsou zatíženy nějakou formou propagandy a sledují i jiný cíl, nebo publikace nemající dostatečnou kvalitu. Přitom se nemusí jednat pouze o publikace vydané angažovanými příslušníky znepřátelených etnik, ale i o některé texty vydané například u nás před rokem 1989. Ve druhém kroku samotné studie analyzujeme, třídíme a ukládáme tak, aby nedocházelo k jejich vytržení z kontextu. Studium jednotlivých pramenů nám napomáhá

k rekonstrukci dané události, přičemž četnost výskytu informací a prostor věnovaný jednotlivým tématům nám poukazuje na důležitost problematiky (Hendl 2008). Takto utříděné a kódované celky jsou vhodné zejména při sestavování pomocné časové řady a metody vytváření tzv. trsů. Při této metodě dochází k uspořádání dat do skupin na základě jejich překrytu, kdy základním stavebním kamenem je pomyslná časová přímka, na které se zobrazují významné události a jejich vliv na konflikt. Nashromážděná data jsou pak podrobena kontrole z více zdrojů. Aby mohlo dojít k jejich ucelené interpretaci odpovídající zadaným cílům, je nutné ve třetím kroku provedení samotné studie ověřit, zda jsme odpověděli na zadané cíle výzkumu (Hendl 2008). Z důvodu přehlednosti a srozumitelnosti je text doplněn o tabulky a výsečové grafy.

Metodou vedoucí ke splnění třetího cíle je dotazníkové šetření, jehož uskutečnění spočívá ve třech základních fázích. První tzv. přípravná fáze má za úkol stanovit formulaci zkoumaného problému a cílů výzkumu, které se do značné míry odvíjejí od cílů samotné bakalářské práce. Tedy zachytit mínění o daném konfliktu mezi obyvateli města Plzně.

Po nastavení cílů nastane proces výběru vzorku, který je rozdělen do tří základních kroků: vymezení populace – v návaznosti na stanovený cíl se jedná o obyvatele města Plzně, určení techniky výběru vzorku – zde byla stanovena metoda tzv. kvótního výběru založená na znalosti plzeňských statistik o pohlaví, věku a vzdělání. A dále stanovení velikosti samotného vzorku, kdy bylo stanoveno rozmezí od 300 do 350 respondentů, u kterých proběhl sběr dat pomocí osobního, elektronického a písemného dotazování. Dále započne příprava samotného dotazníku v podobě formulace otázek a jejich utřídění od nejjednodušších až k otázkám charakterizujícím respondenta. Poslední úkol přípravné části je následně ověřit srozumitelnost dotazníku na přiměřeném vzorku, který v tomto případě činil širší okruh členů rodiny. Dotazník je součástí bakalářské práce jako příloha č. 2. Po sběru samotných dat následuje fáze zpracování a analýzy, jejíž hlavním účelem je zajistit přehledné uspořádání získaných informací, na jehož základě mohou být formulovány obecné poznatky. Získaná data jsou vhodně zaznamenána do tabulky, na základě čehož můžou být snadno a přehledně vyjádřeny absolutní nebo relativní četnosti. V závěrečné fázi dotazníkového šetření dojde k prezentaci a interpretaci výsledků výzkumu (Kreisllová 2008).

4 HISTORICKO-GEOGRAFICKÁ ANALÝZA KONFLIKTU

4.1 Základní charakteristika oblasti

4.1.1 Geografická charakteristika oblasti

Pro tuto relativně malou oblast jsou typickým krajinným typem pouště, přesto je zde možné nalézt řadu regionálních typů krajiny. Oblast se rozkládá na ploše 28 000 km² včetně vodních ploch. Nejrozsáhlejší fyzicko-geografickou oblastí je na jihu Negevská poušť, která má rozlohu 12 000 km² s ročním úhrnem srážek mezi 50 až 300 mm (Univerzita Palackého v Olomouci 2012). Na sever od ní se rozléhá Judská poušť, která při hranicích s Jordánskem plynule přechází v Mrtvé moře, které tvoří hranici mezi Izraelem, Jordánskem a Západním břehem Jordánu. Mrtvé moře dosahuje 67 km na délku a v nejširším bodě má 16 km (Univerzita Palackého v Olomouci 2012). Pro centrální část Izraele a Západního břehu Jordánu jsou typickým prvkem Judské hory. Na východu se v centrální a severní části rozkládají rovinaté a úrodné pobřežní planiny. Na severní část této oblasti pak navazuje pohoří Karmel, které nejprve plynule přechází od úrodného Jizre'elského údolí, aby reliéf opět vystoupal do výšky, konkrétně do hornaté oblasti Galileje. V oblasti se nachází Galilejské jezero, někdy také nazývané Tiberiádské, které je součástí většího geologického celku, Velké příkopové propadliny. Toto jezero je největším izraelským jezerem a zároveň největší zásobárnou pitné vody. Vtéká do něj nejdelší řeka oblasti, Jordán, která pramení u hory Hermon a dále teče až do Mrtvého moře. Vodní plochy tvoří asi 3 % z rozlohy oblasti. Z východu je jezero ohraničeno Golanskými výšinami, kde se v nejsevernější části území okupovaného Izraelem od roku 1967 nachází hora Hermon (2263 m n. m.), tato okupace je i důvodem, proč je mezinárodně uznávaným vrcholem Izraele hora Meron (1208 m n. m.), která se nachází na mezinárodně uznávaném území izraelského státu (Univerzita Palackého v Olomouci 2012).

Obrázek č. 1 Obecně geografická mapa

Zdroj: Univerzita Palackého v Olomouci (2012)

Překlad textu v obrázku: Izrael prohlásil Jeruzalém svým hlavním městem v roce 1950, spojené státy stejně jako jiné země zareagovali přesunutím ambasád do Tel-Avivu.

Západní břeh a Pásmo Gazy jsou v současné době okupovány Izraelem, jejich uspořádání a aktuální stav upravuje Přechodná dohoda. Stav trvalého uspořádání bude předmětem dalších jednání.

4.1.2 Socioekonomická charakteristika Izraele

Stát Izrael, jak zní oficiální název, dosahuje rozlohy 20 770 km² počítané v hranicích z roku 1967. Tímto rokem byla ukončena Šestidenní válka, na základě které Izrael svá území značně rozšířil a odstartoval éru takzvaného Velkého Izraele (kapitola 4.3.3). Počet obyvatel státu v roce 2010 dosahoval 7,627 milionu obyvatel s průměrnou hustotou zalidnění 344 obyvatel na km². Z hlediska náboženské struktury se většina obyvatel hlásí k judaismu (77,2 %), druhou nejvýznamnější skupinou jsou muslimové (15,4 %), dále pak křesťané (2,1 %) a drúzové (1,6 %) soustředující se v několika komunitách na severu Izraele. Oficiálními jazyky jsou hebrejštiny a arabština, ale mezi běžně užívané jazyky patří i angličtina a ruština (Zastupitelský úřad ČR v Tel Avivu 2011).

Izraelské hospodářství se řadí mezi vyspělé státy charakterizované dlouhodobě vysokým výkonem se zaměřením na moderní technologie. Izraelská ekonomika je silně proexportně založena, ale z politických důvodů vyváží do okolních států jen minimum své produkce. Například do Sýrie a Libanonu není přímý export vůbec možný. Izraelská ekonomika je tak po desítky let zvyklá vyvážet svoje produkty a obchodovat s geograficky vzdálenými zeměmi. Mezi další typické znaky izraelské ekonomiky patří vysoký podíl výdajů státního rozpočtu na obranu, úzká koncentrace bohatství, přezaměstnanost a nízká míra produktivity práce. Za jednu z možných příčin posledních dvou problémů bývá uváděn silný vliv odborů (Zastupitelský úřad ČR v Tel Avivu 2011). Izrael postrádá kromě fosfátů a draselných solí významnější zdroje nerostných surovin, především pak ropu, klíčovou surovinu regionu, kterou musí dovážet až z Ameriky. Tato ekonomická embarga však neškodí pouze židovskému státu, ale zároveň omezují arabské země profitovat z obchodu s nejvyspělejší zemí arabského makroregionu s velmi silnými vazbami na západní civilizaci (Baar 2007).

4.1.3 Socioekonomická charakteristika Palestinských autonomních oblastí

V roce 1988 uznala tehdejší vláda ČSSR palestinská území jako samostatný stát s názvem Stát Palestina. V současné době se však pro tyto dvě geograficky oddělené oblasti používá oficiální název Autonomní území pod Palestinskou národní správou. Území jsou od roku 1967 okupována Izraelem, který se od té doby značně podílí na jejich

správě. Pravomoci a míru autonomie pak určuje Dohoda z Osla sepsaná roku 1993, která obě oblasti rozděluje do tří bezpečnostních zón (kapitola 4.3.1). Západní břeh Jordánu se rozkládá na 5 655 km², zatímco o poznání menší Pásmo Gazy na 365 km² (Styčný úřad ČR v Ramalláhu 2011). Celkový počet obyvatel Palestinských autonomních oblastí je 3,9 miliónu, přičemž 42,6 % palestinské populace tvoří registrovaní uprchlíci. Procentuální zastoupení uprchlíků je nejvyšší v Pásmu Gazy, kde je nejhorší situace v oblasti Rafahu, s podílem uprchlíků na celkové populaci 87,3 %. Dle odhadů Palestinského statistického úřadu je v zemi dalších 1,1 % neregistrovaných uprchlíků. Zbylá procenta jsou pak tvořena obyvateli bez uprchlického statusu (Palestinský statistický úřad 2009). Vysoký podíl uprchlíků má za následek pozoruhodnou hustotu osídlení, která v Pásmu Gazy dosahuje hodnot přes 4 tisíce obyvatel na km². Dle odhadů dále žije přibližně 1,2 milionu Palestinců v Izraeli, 4,9 milionu v arabských státech a přibližně 612 tisíc v ostatních zemích, kde někteří z nich mají rovněž oficiální uprchlický status. Celkový počet obyvatel hlásící se k palestinské národnosti by pak v součtu mohl dosáhnout až 10,7 milionu. Palestinské obyvatelstvo je oproti obyvatelům Izraele z pohledu náboženské struktury poměrně homogenní. Tvoří jej z 98 % muslimové (sunnité) a z 2 % křesťané. Hlavním městem Palestinských autonomních oblastí je město Ramalláh (Styčný úřad ČR v Ramalláhu 2011).

Palestinské hospodářství je silně závislé na Izraeli a zahraniční humanitární pomoci. V roce 1994 byl mezi Izraelem a Organizací pro osvobození Palestiny (viz kapitola 4.4.1) podepsán Pařížský protokol, který měl za úkol upravit vzájemné hospodářské vztahy a vztahy palestinských oblastí s okolními zeměmi. V důsledku izraelské okupace a souvisejících opatření protokol v praxi nefunguje. Izrael administrativně i fyzicky kontroluje vývoz a dovoz. Palestinská samospráva se navzdory nepříznivým podmínkám snaží o rozvoj a stabilizaci hospodářství. Mezi priority patří vnitřní reformy, posílení soukromého sektoru, přilákání zahraničních investic a zvýšení konkurenceschopnosti (Styčný úřad ČR v Ramalláhu 2011).

Evropská unie často kritizuje izraelské protiteroristické akce z důvodu civilních ztrát, ale také proto, že Unie vkládá do obnovy palestinské samosprávy značné finanční prostředky, za které se pak buduje infrastruktura a ta bývá při podobných akcích vážně poškozena nebo dokonce úplně zničena. Evropská unie však není jediným přispěvovatelem do palestinské státní kasy. Mimo ni se na podpoře podílí i USA, OSN, země arabského světa a mnoho nevládních organizací z celé planety (Čejka 2010).

I přes mezinárodní pomoc se Palestinci dlouhodobě nacházejí v tíživé hospodářské situaci. Mimo jiné to má za následek příklon části obyvatel k různým radikálním seskupením. Lidé jsou propadem životní úrovně často znechuceni, frustrováni a ztrácejí sebevědomí a stávají se tak snadnou kořistí populistů a extrémistů (Čejka 2010).

Téměř 2 milióny Palestinců žijí na pokraji chudoby. V palestinských oblastech dosahuje nezaměstnanost téměř 50 %. Extrémních hodnot pak dosahuje Pásmo Gazy, kde se nezaměstnanost přibližuje k 70 % (PECDAR 2011). Tak vysokou nezaměstnanost způsobuje zejména obrovský pokles palestinského hospodářství během Druhé intifády (viz kapitola 4.4.5.) o desítky procent a omezení možnosti pracovat v Izraeli.

4.2 Vývoj území před vznikem státu Izrael

4.2.1 Historický vývoj Blízkého východu

Tento stručný historický výklad jinak velmi složitých dějin na území dnešního Izraele a Palestinských autonomních oblastí klade důraz na měnící se vládnoucí útvary tak, aby nastínil historický vývoj oblasti v područí cizích národů. Data byla zpracována na základě tří publikací Izrael: Dějiny, Dějiny Státu Izrael a Dějiny židovského národa.

Oblast byla poprvé osídlena koncem čtvrtého tisíciletí př. n. l. semitským¹ obyvatelstvem. Mezi nejvýznamnější národy této doby patřily Kannánejci², podle kterých oblast dostala i název - Kanaán. Převaha semitských obyvatel trvala přibližně do třináctého století př. n. l., kdy území začínaly osidlovat židovské kmeny, které se postupně dostávaly do početní převahy. Kolem roku tisíc př. n. l. vzniká tzv. biblický židovský stát Izrael. Největší slávu a rozmach zažíval Izrael za vlády krále Šalamouna³. Po jeho smrti došlo k rozpadu země na dvě části: severní s názvem Izrael a jižní nazývanou Judeou. V roce 772 př. n. l. území dobývají Asyřané⁴ a Židé se poprvé dostávají do podrobení. V roce 586 př. n. l. byla oblast opět dobyta, tentokrát Babyloňany. Židé jsou donuceni

---

¹Semité - jazykově příbuzné skupiny národů v Přední Asii a severní Africe (Arabů, Židů, ve starověku Asyřanů a Babyloňanů).

²Kanaánejci - národ v minulosti žijící na území mezi Sýrií, Libanonem, Palestinou a Izraelem.

³Král Šalamoun - král jednotného židovského království v 10. stol. př. n. l., proslulého i z bibl. podání moudrostí.

⁴Asyřané - příslušníci semitského národa žijící v severní části Mezopotámie.

odejít do exilu nebo otroctví. V letech 538 až 332 př. n. l. perská nadvláda umožnila Židům návrat na svá ztracená území, která následně dobývají Řekové a Alexandr Veliký⁵. Po jeho smrti se na vládě dále podíleli jeho vojevůdci a následníci. Naposledy byli starověcí Židé samostatní za vlády dynastie Hasmonejců⁶, kdy území dosáhlo i značného rozkvětu. Ten byl však ukončen římskou nadvládou, která trvala v letech 63 př. n. l. – 324 n. l. V tomto období proběhly dvě významné události. Jednou z nich bylo narození Ježíše a následné šíření křesťanství. Tou druhou bylo v roce 66 n. l. Velké židovské povstání⁷, které však bylo vládnoucími Římany potlačeno. Toto povstání mělo za následek zboření Jeruzaléma a přejmenování území na Palestinu. Mnoho Židů bylo zabito či odvečeno do otroctví, přičemž na území Izraele jich zůstala jen malá část. V roce 331 císař Konstantin⁸, který se k moci dostává jako panovník nástupnické Byzantské říše, která vznikla po rozdělení Říše Římské na východní a západní část, nechal zlegalizovat křesťanství. Během tohoto období byla identifikována významná křesťanská místa a na některých jsou dodnes postaveny křesťanské chrámy. Byzantská nadvláda byla ukončena v roce 640 n. l. arabskou expanzí, které předcházelo zrození nové víry šířené prorokem Mohamedem. Zanedlouho došlo k arabské expanzi na území celého Blízkého východu. V roce 638 n. l. dobyli Arabové Jeruzalém a se zdejšími obyvateli uzavřeli písemnou dohodu. Ta zaručovala Židům a křesťanům úplnou náboženskou svobodu. Jeruzalém i nadále zůstal centrem křesťanských poutníků. Ve městě se však v této době začaly stavět první mešity (např. Skalní dóm, Al-Aksá).

První zmínky o pronásledování křesťanů za vlády Arabů pocházejí z roku 1009, kdy dochází k bourání mnoha kostelů a začíná pronásledování všech nemuslimských náboženství. I tyto události jsou považovány za jednu ze záminek k vyhlášení křížáckých výprav⁹. První zásadní úspěch zaznamenaly křížácké výpravy roku 1099 dobytím města Jeruzalém, při němž byli povražděni zdejší muslimové a Židé. V následujících dvou století se celá oblast dostává pod vliv Evropy, která zde zavádí feudální systém. V roce 1187 v

---

⁵Alexandr Veliký - (356-323 př. n. l.) rovněž známý jako Alexandr III. Makedonský.

⁶Dynastie Hasmonejců - rod vládnoucí království na území dnešního Izraele v prvním a druhém století před Kristem.

⁷Velké židovské povstání - proběhlo v roce 66 n. l. na území provincie Judea proti římské nadvládě.

⁸Císař Konstantin - (272-337 n. l.) panovník Byzantské říše.

⁹Křížové výpravy - vojenské výpravy z dob středověku, které vyhlašoval papež proti muslimům, pohanům a kacířům.

zásadní bitvě u Hattínu poráží křižáky muslimský velitel vojsk Saladin¹⁰, který přinutil Jeruzalém ke kapitulaci. Křižácká éra definitivně končí roku 1291, kdy byla Mameluky¹¹ dobyta poslední křižácká bašta, město Akko.

Muslimští vojáci mameluci byli u vlády na území v letech 1291 až 1517, kdy je u moci vystřídali Turci. Svatá země se stává na dlouhou dobu součástí Osmanské říše¹². Říše byla v té době řízena centrálně a na jejím území byly zřízeny systémy nemuslimských obcí, a to židovské, řecko-ortodoxní a arménské, zastupující svá etnika. Což byl velmi významný stabilizační prvek oblasti.

V 17. a 18. století přichází na území větší množství Židů (viz obrázek 2), kteří považují oblast za svojí „Zemi zaslíbenou“, jak jim byla přislíbena Bohem ve Starém zákoně. Současně začíná oslabovat moc osmanských panovníků, čehož začínají využívat evropské mocnosti. Význam oblasti stoupá s otevřením Suezského průplavu v roce 1869.

V této době byl zaznamenán značný nárůst popularity arabského nacionalismu a sionismu¹³. V roce 1882 na území Palestiny dorazila první sionistické přistěhovalecká vlna přinášející do oblasti západní kulturu, čehož mimo jiné využívají Britové a roku 1917 dobývají území dnešního Izraele a Palestiny a ukončují tak nadvládu Turků. Na nově získaném území zřídili Angličané Britský mandát Palestina. Vývoj následujících let je pak popsán v dalších kapitolách.

Tento stručný popis historického vývoje daného území slouží k úvodu do práce zabývající se konfliktem jako takovým. Nejde zde ani tak o historická fakta, jakož o nastínění složitosti kořenů dlouhého vývoje konfliktu, kterému se práce bude nadále věnovat.

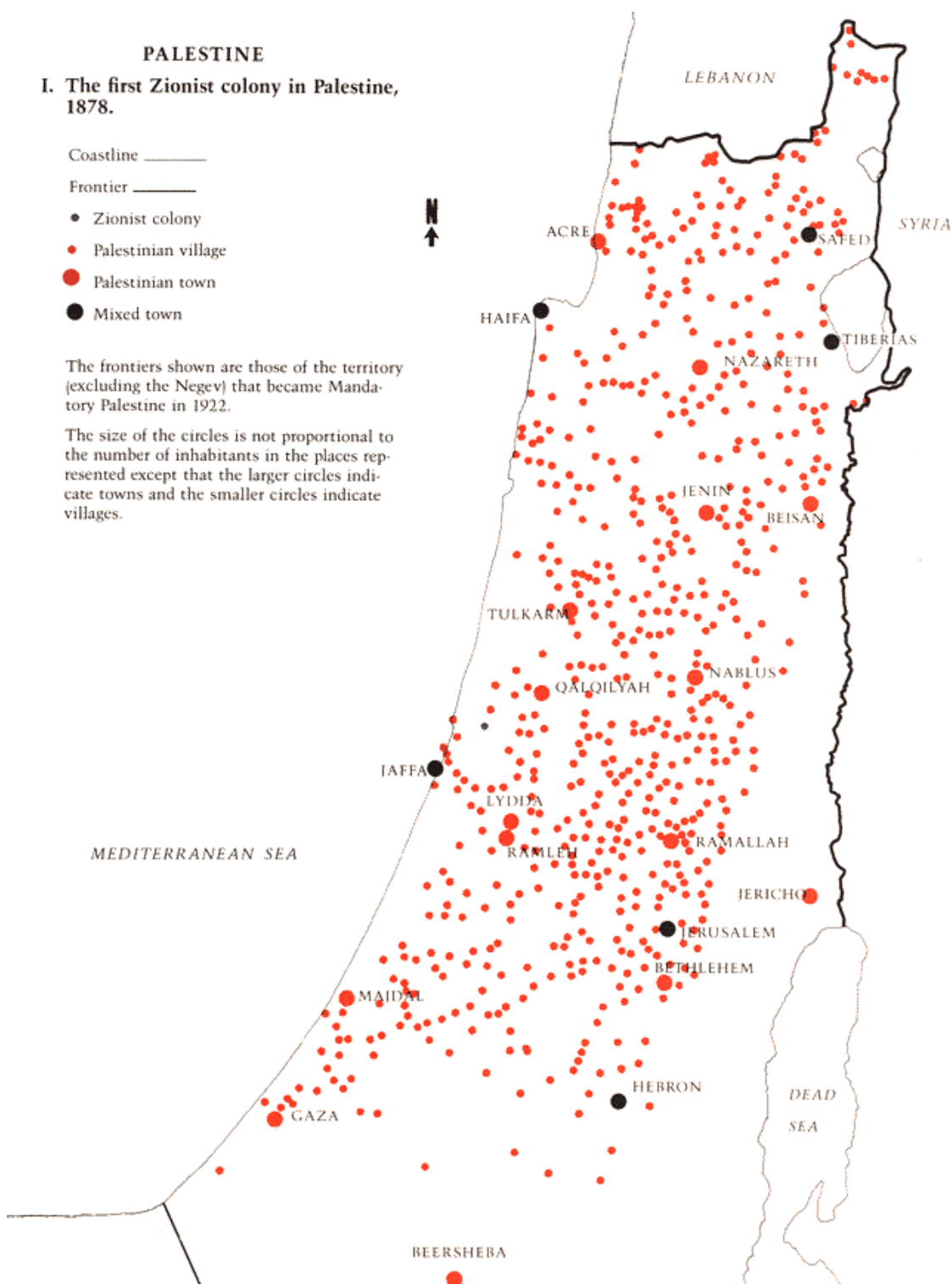
¹⁰Saladin (1138-1193 n. l.) - kurdský muslim, velitel vojska.

¹¹Mameluci - původně egyptští vojáci, dobyli „Svatou zemi“ a ustanovili svoji dynastii.

¹²Osmanská říše - 1299-1922, jednou z nejmocnějších říší v oblasti Středozemního moře v historii, obklopovala jeho východní polovinu.

¹³Sionismus - ideový směr vzniklý v Evropě v druhé polovině 19. st. Má za cíl vybudování a udržení židovského státu.

Obrázek č. 2 První osady sionistů v Palestině

Zdroj: Ústav pro studium Palestiny (1984)

Překlad textu v obrázku: První sionistické kolonie v Palestině, 1878 (Pobřeží; Hranice; Sionistické kolonie; Palestinské vesnice; Palestinská města; Smíšená města; Hranice vyznačují Britský mandát Palestina v roce 1922, na mapě není zobrazena Negevská poušť; Pro velikost bodu jednotlivých měst není určující počet obyvatel, ale zda se jedná o město či obec)

4.2.2 Etnické a náboženské počátky konfliktu

Jak dlouho již židovsko-arabský konflikt trvá? Prameny hovoří o tom, že roku 70 n. l. vyhnali Římané, tedy Evropané, židovský národ do diaspory¹⁴, jako následek Velkého židovského povstání (Gilbert 2002). Tato násilná emigrace pak trvala skoro dva tisíce let. Během této doby žili Židé na území Izraele ve výrazné menšině vůči ostatním etnikům a náboženstvím, se kterými se jim dařilo vycházet v různých obdobích hůře či lépe.

I přes některá konfliktní ustanovení, která nalezneme v Koránu, si skupiny obyvatel na Blízkém východě byly dlouhodobě vědomi podobných, někdy společných znaků svých vyznání (společní svatí, potravinové předpisy, pokrývka hlavy, společná svatá místa, jedna jazyková rodina) (Pavlincová et. al. 2003). Na druhou stranu však muslimové pokládali své náboženství za mnohem dokonalejší a jejich nadvláda byla charakterizována i částečnou diskriminací Židů. Tato nerovnoprávnost se projevovala například v tom, že Židé museli platit zvláštní daně, nosit specifické označení, nesměli si brát muslimské ženy, měli omezenou svědeckou způsobilost u soudu a nemohli zastávat některé úřady (Pojar 2004). Přesto lze říci, že oproti pogromům¹⁵, vyhánění a diskriminaci, kterou Židé zažívali v 18. a 19. století v Evropě, se Arabové chovali k Židům lépe než křesťané. Mezi křesťany v této době již dochází k silným projevům antisemitismu¹⁶. Reakcí na sílící protižidovské nálady v Evropě byla vznikající sionistická hnutí, která se postupně šířila i na Blízký východ, kam přinášela nedůvěru a trhliny do soužití etnik (Čejka 2010).

4.2.3 Přistěhovalecké vlny Židů

Nespokojenost s narůstající diskriminací židovské populace ve světě se začala projevovat přistěhovaleckými vlnami do Palestiny. Židovští imigranti přicházeli od konce 19. století na území zpočátku jako turisté a poutníci, přičemž zakládali sionistické osady, vesnice a později i města.

---

¹⁴Diaspora - označení etnické populace přinucené emigrovat ze své domoviny.

¹⁵Pogrom - rasové nepokoje zaměřené proti Židům.

¹⁶Antisemitismus - nepřátelství nebo předpojatost vůči Židům jako představitelům židovského náboženství judaismu, etnické skupině nebo rase.

V osmnáctém století žilo na území Palestiny přibližně 300 tisíc Arabů a 5 tisíc Židů z celkového počtu 3 miliónů Židů, kteří ještě žili v diaspoře. Do roku 1880 zaznamenáváme značný nárůst židovské populace na hodnoty kolem 24 tisíc (5 % z celkové populace), což je ale oproti arabskému obyvatelstvu, které v této době zaznamenává nárůst na hodnotu 470 tisíc na palestinských a izraelských území relativně málo. Před první světovou válkou probíhaly dvě alije¹⁷, které měly za následek jen nepatrnou změnu poměru obyvatelstva. Přehled nejvýznamnějších přistěhovaleckých vln je zaznamenán v tabulce č. 1. První alija se odehrála v letech 1882 až 1903 a měla za následek nárůst židovské populace přibližně o 35 tisíc osob. Jednalo se především o příslušníky Chovevej Cijon¹⁸. Druhá alija trvající deset let od roku 1904 byla charakterizována přílivem osob z východní Evropy. V tomto období se do oblasti přistěhovalo přibližně 40 tisíc osob. Po první světové válce došlo k novému imigračnímu boomu (1919 – 1923) 35 tisíc osob, v této době šlo především o emigranty z Polska a Ruska. Čtvrtá alija, která byla charakterizována přílivem migrantů z východní Evropy, se odehrála v letech 1924 až 1928. Jednalo se především o Židy střední sociální vrstvy z Polska. Příčinou páté alije byl nárůst extremismu v Německu, kdy docházelo v letech 1929 – 1939 k imigraci zatím největšího počtu Židů. Prameny hovoří až o 250 tisících uprchlících. Tento skokový nárůst měl za následek, že se k judaismu v oblasti hlásilo již 30 % populace. Během druhé světové války a následných třech let od jejího ukončení probíhaly dvě alije. Majorita nových imigrantů byla tvořena lidmi prchajícími před válkou nebo lidmi vracejícími se z koncentračních táborů. Předposlední a dosud největší alija se odehrála v letech 1948 – 1951, jednalo se o rekordních 600 tisíc osob z východní Evropy, arabských zemí na Blízkém východě a v severní Africe. Poslední alija trvající dvě dekády od roku 1980 měla příčiny především v uvolňování poměrů po rozpadu SSSR. Během tohoto období se na území přistěhovalo 200 tisíc Židů. Celkový nárůst židovské populace v souvislosti s přistěhovaleckými vlnami tvořil 1,3 milionu obyvatel (Pavlincová et. al. 2003). A poměr obyvatelstva z hlediska etnické a náboženské struktury se zcela obrátil (viz příloha č. 3).

---

¹⁷Alija – hebrejské označení pro přistěhovaleckou vlnu na území Palestiny, znamená vzestup.

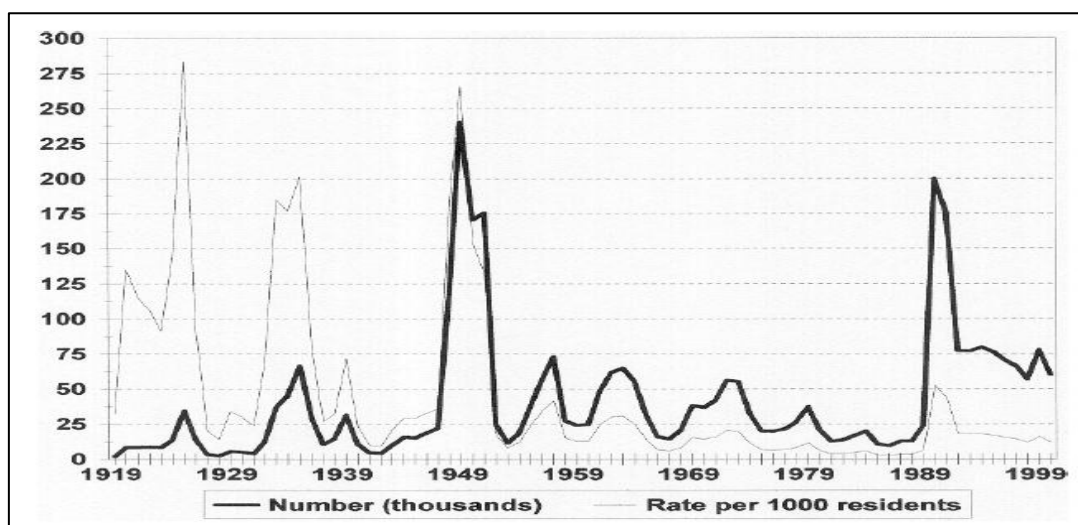
¹⁸Chovevej Cijon - apolitická skupina osob kladoucí si za cíl rozšiřování zemědělských židovských osad v „Zemi zaslíbené“, předchůdci moderních sionistických hnutí.

Tabulka č. 1 Nejvýznamnější přistěhovalecké vlny

Pořadí	Období	Počet imigrantů	Původní oblast židovských imigrantů
1. alija	1882-1903	35 000	východní Evropa
2. alija	1904-1914	40 000	východní Evropa
3. alija	1919-1923	35 000	Polsko, Rusko
4. alija	1924-1928	67 000	Polsko
5. alija	1929-1939	250 000	Německo
6. a 7. Alija	1940-1948	100 000	Evropa
8. alija	1948-1951	600 000	východní Evropa, Blízký východ, Afrika
9. alija	1980-2000	200 000	SSSR

Zdroj: vlastní zpracování dle Pavlincová et. al. (2003)

Graf č. 1 Židovští imigranti na území Izraele, 1919 – 2000

Zdroj: The Hebrew University of Jerusalem (2001)

Reakce arabské části populace na narůstající počet Židů na sebe dlouho nenechala čekat. Z počátku dvacátého století směřoval odpor z řad Arabů v mnohem větší koncentraci proti Osmanské říši, nežli proti samotným Židům. Přesto i do poměrně tolerantního arabského myšlení začínaly pronikat evropské myšlenky antisemitismu. Sionistické hnutí bylo postupem času chápáno jako další pokus západních mocností převzít kontrolu nad muslimským světem. Přispíval tomu i fakt, že byla sionistická hnutí podporována některými významnými osobnostmi západní civilizace. Také myšlenka

obnovy izraelského státu se Arabům nezdála příliš legitimní už z toho důvodu, že od vyhnaní Židů uběhlo dva tisíce let, navíc to nebyli Arabové, kteří Židy vyhnali (Chapman 2003).

4.2.4 Počátky nároků jednotlivých etnik na vznik vlastního státu

Když na počátku 20. století narůstaly kontakty mezi tureckým sultánem a německým císařem, kteří později spolupracovali i během první světové války, vyvolalo to v Británii značné obavy, přičemž na nově vzniklou situaci byla nucena reagovat posilováním vztahů se spojenci. Velká Británie byla zvyklá hrát až doposud hlavní roli na poli diplomacie v oblasti, kde udržovala kontakty s Araby i s Židy a tuto pozici si chtěla i nadále udržet, a tak musela začít přehodnocovat své zájmy. Na základě událostí první světové války byla ustanovena komise, ze které vzešla tajná Sykes-Picotova¹⁹ dohoda mezi Anglií a Francií s tichým souhlasem Ruska, která upravovala uspořádání na Blízkém východě spolu s rozdělením Osmanské říše po první světové válce (Čejka 2010). Arabové požadovali za svoji podporu Británie vlastní nezávislý stát, který jim byl také přislíben. Podobně se Britové zachovali i k sionistům. Velká Británie se rozhodla podporovat obě dvě skupiny současně, přičemž věděla, že si dělají nárok na stejná území. Když byla Sykes-Picotova dohoda po válce uveřejněna, vyvolalo to velikou nevoli. Arabové cítili rozčarování nad uskupením Blízkého východu. Místo slibovaného státu zde vznikly mandáty Společnosti národů a v Palestině začala být budována „židovská národní domovina“.

---

¹⁹Sykes - Picotova dohoda dostala název podle ústředních protagonistů, anglického arabisty a politika sira Marka Sykese (1879-1919) a francouzského diplomata Françoise Georges-Picota.

Obrázek č. 3 Sykes-Picotova dohoda, 1916

Zdroj: Palestinian Academic Society for the Study of International Affairs (2012)

Oblast byla po první světové válce rozdělena do pěti mandátních území: Mezopotámie, Palestina, Zajordánsko, Sýrie a Libanon (viz obrázek č. 3). První tři ze jmenovaných náležely Velké Británii, zatímco Sýrie a Libanon Francouzům (Israel Ministry of Foreign Affairs 2011).

Důsledkem této britské krátkodobé strategie byl fakt, že si Palestinu začaly nárokovat oba národy a konflikt byl ještě posílen (Čejka 2010).

Po válce začíná docházet k prvním arabsko-židovským násilnostem, obě etnika hledala viníka neutěšené situace. Z počátku nešlo o nijak řízené či plánované akce, ale spíše o uvolnění napětí a emocí. Postupem času však docházelo ke stupňování koloběhu těchto násilností, až do podoby, jak je známe nyní.

Na základě narůstajících nepokojů ustanovila Velká Británie roku 1936 tzv. Peelovu komisi (viz obrázek č. 4), která měla za úkol vzniklou patovou situaci vyřešit. Ta však o rok později dospěla k názoru, že proti sobě stojí dva oprávněné nároky a navrhla rozdělení Palestiny na židovský a arabský stát. Návrh komise však ztroskotal na nespokojenosti Arabů a britská správa se stala poprvé otevřeným terčem arabského násilí (Chapman 2003).

Obrázek č. 4 Výsledek jednání Peelovy komise, 1937

Zdroj: Palestinian Academic Society for the Study of International Affairs (2012)

Když vypukla druhá světová válka, stály proti sobě již dvě zcela zneprátelené skupiny. Jedna – sionisté, kteří polykali hořkou pilulku zákazu imigrace svého národa na palestinská území a druhá – nespokojení palestinští Arabové, kteří již dlouhou dobu ztráceli své pozice, především pak ekonomickou a etnickou převahu (viz tabulka č. 2). Mezi nimi se nacházela Velká Británie.

Tabulka č. 2 Vývoj populace v Britském mandátu

Rok	Muslimové	%	Židé	%	Křesťané	%	ostatní	%
1922	<i>589 177</i>	<i>78</i>	<i>83 790</i>	<i>11</i>	<i>71 464</i>	<i>10</i>	<i>7 617</i>	<i>1</i>
1931	<i>761 922</i>	<i>74</i>	<i>175 138</i>	<i>17</i>	<i>89 134</i>	<i>9</i>	<i>10 145</i>	<i>1</i>
1945	<i>1 061 270</i>	<i>60</i>	<i>553 600</i>	<i>31</i>	<i>135 550</i>	<i>8</i>	<i>14 100</i>	<i>1</i>

Zdroj: vlastní zpracování dle OSN (2011)

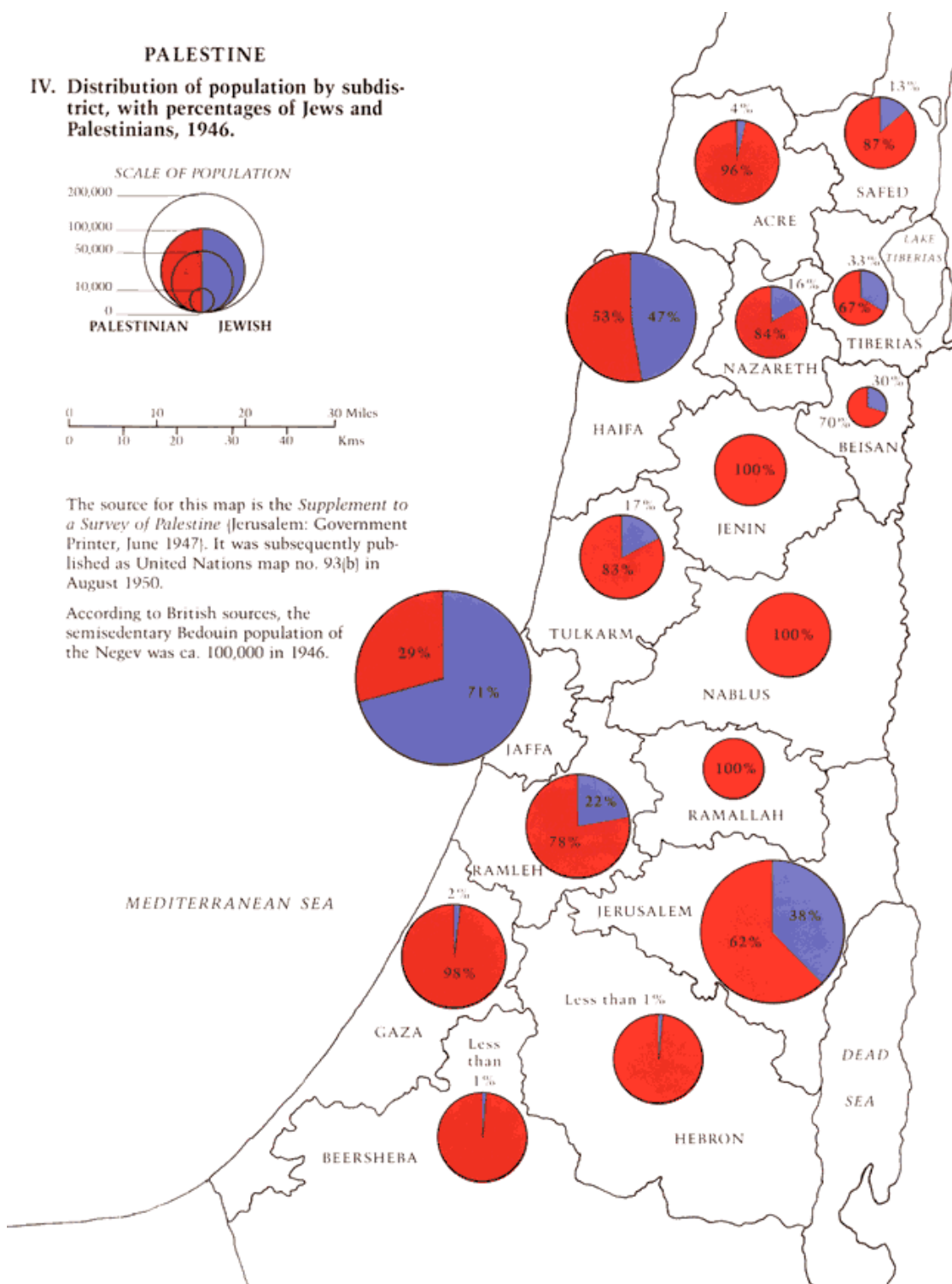
V roce 1939 na území Palestiny žilo 467 tisíc Židů (30,5 %) z celkového počtu obyvatel 1,5 miliónu. Přitom o deset let dříve zde žilo jen 10 % židovské populace. Na tomto jevu se nejvíce podílela 5. alija. I arabská populace v tomto období zaznamenala značný nárůst a to z 600 tisíc v roce 1922 na 1 milión v roce 1940 (Čejka 2010).

4.3 Formování území po roce 1945

4.3.1 Plán OSN na rozdělení území

Po skončení druhé světové války byl počet Arabů na území Palestiny 1,3 miliónu oproti 608 tisícům Židů (viz příloha č. 3). Židé vlastnili přibližně 20 % zemědělské půdy, což představovalo asi 6 % z celkové rozlohy Palestiny. Arabové tedy měli na území stále jasnou převahu. Sionisté v této době navrhuji rozdělení Palestiny jako nárok za utrpení během druhé světové války, což Arabové důrazně odmítají. Naděje na jakýkoliv kompromis je mizivá. Roli hlavního vyjednavče mezi zneprátelenými skupinami oficiálně přenechává válkou oslabená Velká Británie dne 25. února 1947 OSN (Čejka 2010).

Obrázek č. 5 Podíl Židů a Arabů v distriktech v roce 1946

Zdroj: Palestinian Academic Society for the Study of International Affairs (2012)

Preklad textu v obrázku: Podklady pro tuto mapu byly získány z dokumentu *Supplement to a Survey of Palestine* a následně publikovány OSN jako mapa v roce 1950; Podle Britských zdrojů, činila beduínská populace na Negevské poušti asi 100 tisíc osob.

Řešení konfliktu mezi Židy a Araby byl jedním z nejsložitějších úkolů, kterým se OSN od svého založení zabývala. V květnu roku 1947 ustanovila OSN zvláštní komisi věnující se tomuto konfliktu s názvem The United Nations Special Committee on Palestine (dále jen UNSCOP), kterou tvořilo jedenáct států, mezi nimiž nechybělo ani tehdejší Československo. Arabské země se od komise distancovaly. Nepřipouštěly totiž jinou možnost než vznik arabského státu. Podrobný dokument (Rezoluce Valného shromáždění OSN č. 181), který vznikl na základě jednání této komise, rozděloval Palestinu do osmi částí, z nichž měly tři připadnout Židům, tři Arabům, sedmou částí se mělo stát město Jaffa, které mělo tvořit arabskou enklávu na židovském území, a poslední osmou částí se měl stát Jeruzalém (viz kapitola 4.4.5). Město Jeruzalém mělo být pro svoji specifickou etnickou a náboženskou roli pro obě skupiny jakési neutrální území pod správou OSN.

Tabulka č. 3 Struktura populace po rozdělení Palestiny podle plánu UNSCOP

	Židé	%	Arabové a další	%	Celkem
Židovský stát	<i>498 000</i>	<i>55</i>	<i>407 000</i>	<i>45</i>	<i>905 000</i>
Arabský stát	<i>10 000</i>	<i>1</i>	<i>725 000</i>	<i>99</i>	<i>735 000</i>
Jeruzalém	<i>100 000</i>	<i>49</i>	<i>105 000</i>	<i>51</i>	<i>205 000</i>

Zdroj: vlastní zpracování dle OSN (2011)

Populace plánovaného arabského státu měla být do po stránce náboženského vyznání téměř jednotná. Necelých 99 % měli být Arabové, zatímco populace židovského státu byla tvořena samotnými Židy jen z poloviny. Druhou část populace tvořili Arabové, kteří převážně nesouhlasili s rozdělením území, natož s myšlenkou žít v židovském státu.

4.3.2 První arabsko-izraelská válka

Na základě ustanovení UNSCOP měly na Blízkém východě vzniknout dva státy. Jelikož ale arabský svět od počátku ostře odmítal vznik vlastního státu, byť jen v sousedství sionistů, vznikl v oblasti pouze stát židovský. To následně vyvolalo ostrou reakci ze strany arabských zemí v podobě předem deklarované války proti nově vzniklému státu. Izrael však svá území v budoucnosti nejen uhájil, ale dokonce rozšířil.

V narůstajícím napětí února roku 1948 odpálili Arabové v Jeruzalémě nálož, která měla za následek 55 židovských obětí. Následoval útok na britský vojenský vlak, při

kterém zahynulo 28 vojáků (Čejka 2010). Odveta ze strany Židů přišla 9. dubna 1948 napadením palestinské vesnice DejrJásín a zmasakrováním všech obyvatel. Cyklus vzájemného násilí nabíral na obrátkách. Masakr ve vesnici DejrJásín rozpoutal rozsáhlý palestinský exodus, během kterého uprchlo ze země několik set tisíc Arabů, což sionistům celkově usnadnilo situaci. O jejich návratu se již v izraelských kruzích neuvažovalo (Smith 2001).

V průběhu výše zmiňovaného kolotoče násilností propuká první arabsko-izraelská válka. Na území vzniká 14. května 1948 židovský stát, nikoliv však už ten arabský. Vůli OSN nerespektují Egypt, Irák, Sýrie, Libanon, Saudská Arábie, Jordánsko a zahajují deklarovaný útok (Gilbert 2002). Jednou z dílčích příčin je také sionistický plán odklonu koryta řeky Jordán, který měl sloužit k zavlažování osad v Negevské poušti. Arabské státy se totiž obávaly poklesu hladiny vody v Mrtvém moři. A jelikož byl tento projekt Izraelem jednostranně přijat, stala se voda součástí první arabsko-izraelské války (Haddadin 2002). Židovský stát však útok odrazil, a to i přes značnou přesilu útočících vojsk, která doplatila především na špatnou koordinaci a vzájemnou rivalitu hlav států. Svá území si Izrael nejen obhájil, ale dokonce rozšířil. Pomoc Izraeli poskytlo i Československo v podobě dodávky zbraní. Válka byla ukončena 20. července 1949 (Kaplan 2001).

Izrael nazval tuto válku „Válkou o nezávislost“ a vítězstvím v ní si výrazně upevnil svoji pozici na Blízkém východě. Důsledkem války však byl i fakt, že nebylo respektováno rozhodnutí UNSCOP (viz obrázek č. 6), konkrétně jeho plán na uspořádání území. Izraeli připadlo 12 800 km² a navíc západní část Jeruzaléma, což bylo o 21 % více, než mu bylo přiděleno v původním plánu UNSCOP. Naopak správu nad Západním břehem Jordánu a východní Jeruzalém si na základě války ponechalo Jordánsko. Pásmo Gazy zůstalo i nadále pod vlivem Egyptu. Původně zamýšlený arabský stát byl tedy rozdělen mezi Jordánsko, Izrael a Egypt.

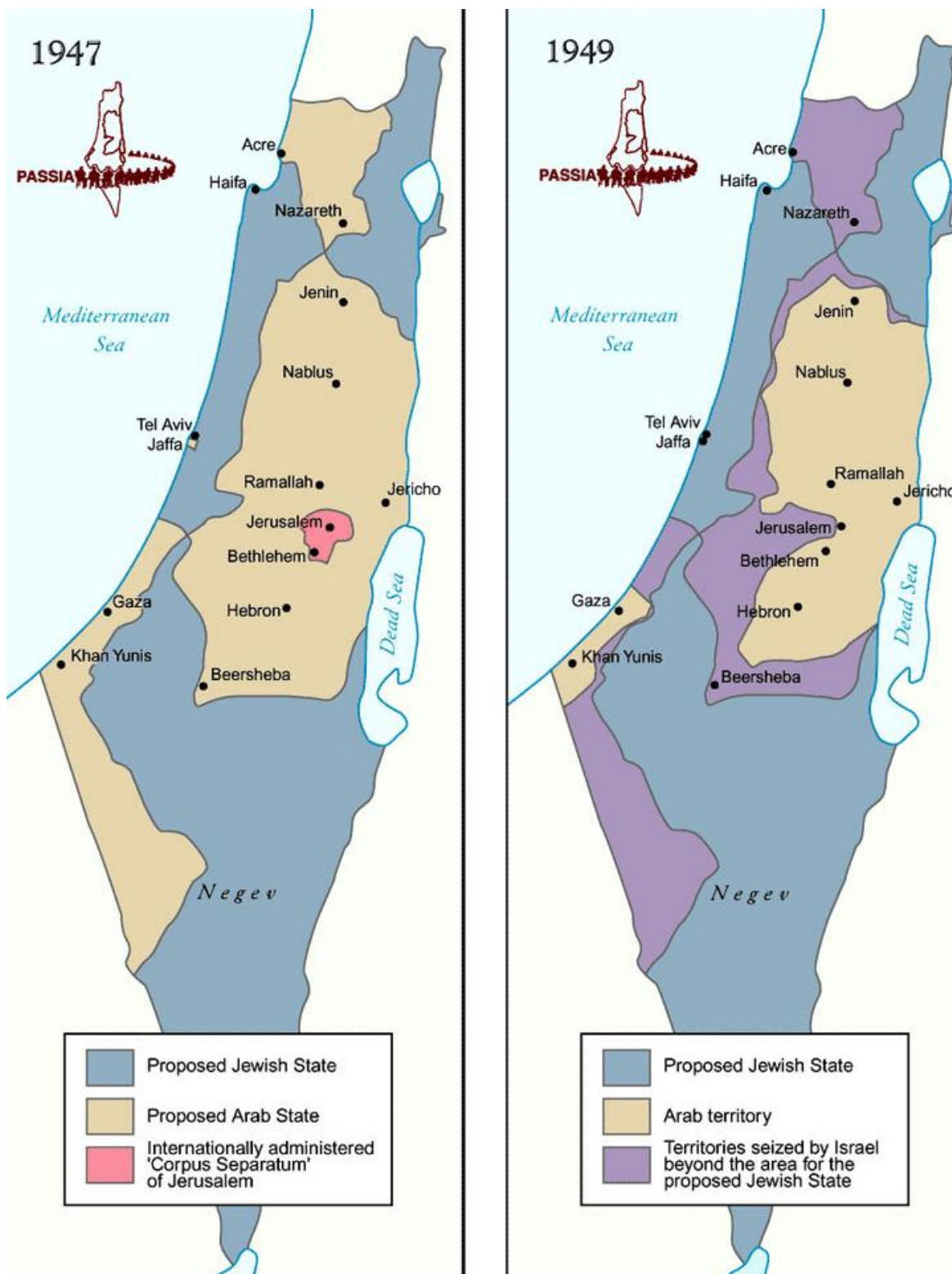
Počet palestinských uprchlíků z izraelských území podle oficiálních údajů z roku 1950 činil vzhledem k celkové populaci astronomické číslo 914 tisíc, což znamenalo, že z původního počtu asi 1 miliónu Arabů, kteří žili v Palestině v roce 1947, jich zůstalo na území jen 133 tisíc. Mnoho z nich se usadilo na území dnešního Západního břehu Jordánu a Pásmu Gazy, tedy v oblastech okupovaných Egyptem a Jordánském, zbylí se ocitli v uprchlických táborech v Libanonu, Sýrii nebo Iráku. Důsledkem takto velkého exodu bylo asi čtyři sta padesát opuštěných a zaniklých vesnic a měst (Chapman 2003). Část

těchto měst je dodnes opuštěna, část byla rozbořena a zbytek nově osídlen židovskými přistěhovalci.

Opačnou tendenci naopak zaznamenáváme u židovské populace, která v tomto období zaznamenala zdvojnásobení. V roce 1944 bylo na území Izraele evidováno 509 tisíc Židů, o pět let později to bylo již 1 miliónu (6. a 7. alija). Přicházeli sem hlavně Židé z východní Evropy a z muslimských zemí, jako například Egypt, Maroko, Tunisko, Irák, Írán a Jemen, kde se do té doby nacházely početné židovské menšiny. Po vzniku Izraele se mnozí z židovských obyvatel v arabském světě dostali do problémů, třebaže se k sionismu nehlásili, a tak byli donuceni k odchodu. Mezi nejvýznamnější migrační akce patří operace „Létající koberec“, která probíhala v letech 1949-1950 v Jemenu. Bylo při ní přesídleno 45 tisíc Židů. Další významné byly operace „Ezdráš“ a „Nehejháš“, kdy bylo do Izraele přepraveno 114 tisíc iráckých Židů (Segev 1998).

Těmito událostmi skončilo období konfliktu mezi sionisty a Araby, které započalo na přelomu 19. a 20. století. Od této chvíle můžeme hovořit o moderní éře konfliktu. Sionisté dosáhli samostatného židovského státu.

Obrázek č. 6 Plán OSN z roku 1947 a skutečnost po konci Války o nezávislost

Zdroj: Palestinian Academic Society for the Study of International Affairs (2012)

4.3.3 Šestidenní válka

Pozice Izraele nebyla v šedesátých letech na Blízkém východě vůbec jednoduchá, neboť v nejbližším okolí postrádal jakéhokoliv spojence. Ostře protiizraelský postoj zastával především Egypt, který se snažil docílit jednáními na půdě OSN odchodu mezinárodních jednotek ze Sinajského poloostrova. Když se mu tak podařilo, začal u jižních hranic Izraele shromažďovat armádu. Současně z Golanských výšin Izrael ostřelovala Sýrie, která roku 1966 uzavřela válečné spojení právě s Egyptem, ke kterým se postupně přidalo i Jordánsko a Irák (Čejka 2010). Narůstající napětí, provokace a odchod mezinárodních vojsk ze Sinajského poloostrova urychlily vypuknutí nového ozbrojeného konfliktu na Blízkém východě. Svoji roli v narůstajícím napětí sehrála i voda a nerespektování mezinárodních dohod s ní souvisejících, kdy jak Izrael, tak arabské státy realizovaly projekty, které druhá strana vnímala jako ohrožení své bezpečnosti. Vyvrcholením neshod o vodu se stal projekt odklonu horních toků řek Bánijás a Hasbani, který se pokoušela realizovat Sýrie a Libanon. Izrael považoval jakýkoliv podobný zásah arabských států za nepřátelský akt (Haddadin 2002). Voda nebyla primární příčinou konfliktu, ale rozhodně její nedostatek zhoršil existující neshody (Hamdí 2011). Tato válka vypukla dne 5. června 1967 pohotovým útokem Izraele, který byl reakcí na zvyšující se tlak okolních arabských zemí - Egypta, Iráku, Jordánska a Sýrie. Tím si Izrael zajistil okamžitou převahu, způsobil úpadek morálky arabských vojsk a v podstatě rozhodl tento boj již na jeho počátku. Vzápětí Izrael dobyl Západní břeh Jordánu včetně arabské části Jeruzaléma, Ramalláhu, Betléma a Hebronu. Egyptu odcizil Pásmo Gazy a celý Sinajský poloostrov. Na severu získal od Sýrie Golanské výšiny. Šestidenní válkou, jak se podle délky bojových operací začalo konfliktu říkat, získal Izrael území třikrát větší, než byla jeho původní rozloha. Touto válkou skončila éra „Malého Izraele“ z let 1949-1967 a začalo období „Velkého Izraele“ rozšířeného o zmiňovaná území. Právě tato území se stala dalším jablkem sváru izraelsko-palestinského konfliktu a jsou jimi dodnes (Israel Ministry of Foreign Affairs 2011).

Pásmo Gazy, jako jedna ze čtyř oblastí dobytých Izraelem v průběhu Šestidenní války (viz obrázek č. 7), původně bylo součástí bývalého Britského mandátu Palestina. Jeho rozloha je 360 km² a patří k nejhustěji osídleným částem planety. Podle OSN zde místy žije až 5 tisíc uprchlíků na km², tento jev je doprovázen značnou kriminalitou a nezaměstnaností. Území leží odděleno od dalšího dobytého palestinského území. Tím je

Západní břeh Jordánu, který byl v minulosti rovněž součástí mandátu Palestina, avšak v roce 1948 byl anektován²⁰ Jordánskem. Rozloha území je 5 860 km². V době Šestidenní války na území žil asi 1 milion Palestinců. Po jejím konci uprchlo do Jordánska asi 300 tisíc původních obyvatel. V současné době zde žije přibližně 1,7 miliónu Palestinců a 300 tisíc Židů, sdružených především v osadách. Mezi oblasti dobyté Izraelci patří i Golanské výšiny, které byly součástí Sýrie. Je to oblast hor a náhorních plošin vulkanického původu zabírající plochu 1 860 km². Na západě ji uzavírají prudké svahy padající až k řece Jordánu, ze kterých se dá kontrolovat údolí Hule, oblast Galilejského jezera i celý izraelský výběžek přilehlý k hranicím s Libanonem (Herzog 2004). Oblast je významným zdrojem vody a v jejím úpatí se daří zemědělství a sladkovodnímu rybolovu. Poslední ze zmiňovaných dobytých území je Sinajský poloostrov. Se svojí rozlohou 59 000 km² je zdaleka největším dobytým územím. Většinu z rozlohy poloostrova zabírá stejnojmenná poušť. Tato oblast měla sloužit jako výhodné nárazníkové pásmo pro případný egyptský útok, ale po podepsání izraelsko-egyptské mírové smlouvy v roce 1979 byl poloostrov o tři roky později navrácen Egyptu. V současné době zde žije asi dvě stě padesát tisíc obyvatel soustředěných převážně v turistických letoviscích (Čejka 2010).

---

²⁰ Anektovat – násilně připojit cizí státní území k jinému státu.

Obrázek č. 7 Rozloha Izraele po konci Šestidenní války, 1967

Zdroj: Palestinian Academic Society for the Study of International Affairs (2012)

4.3.4 Počátky novodobých židovských osad

Pojem židovské osady se začíná skloňovat především po získání nových území Izraelem (k největšímu růstu počtu těchto kolonií dochází až po roce 1977), kdy izraelská vláda začala motivovat své obyvatele k přesunu na dobytá území daňovými výhodami, levnými hypotékami, podporou školství, moderní infrastrukturou či výstavbou průmyslových zón (Čejka 2003).

Osady by se daly rozdělit do dvou hlavních skupin. V první skupině jde o takzvané osady ideologické, kde převažuje hluboce věřící populace, která považuje osídlení území za Boží vůli. Tito obyvatelé jsou často považováni za fanatiky vyznačující se značnou neshášenlivostí vůči palestinskému obyvatelstvu. Sem patří například osady KarijatArbat nebo KfarTapuach. V druhé skupině jsou tzv. osady pragmatické, jež jsou tvořeny populací nově přichozích do Izraele, často neznalých a nezatížených osobní mstou. Tito lidé přicházejí do osad zejména za zlepšením své osobní životní úrovně. Příkladem může být osada Ma'aleAdumim ležící východně od Jeruzaléma. Politika výstavby těchto osad výrazně omezuje svobody původního obyvatelstva a není v souladu s mezinárodním právem (Čejka 2003).

4.4 Vývoj území po nástupu Jásira Arafata

4.4.1 Jásir Arafat a jeho vliv

„Jásir Arafat po desítky let ztělesňoval palestinské zájmy. Jeho příznivci ho chápali jako jediného politika, který byl schopen udržet naději Palestinců při životě a zároveň palestinskou otázku protlačovat do popředí celosvětového zájmu. Pro kritiky byl Arafat teroristou, kterému se nepodařilo efektivně podpořit svůj lid. Pro Palestince byl jak uctívanou modlou, do které vkládali své naděje na dosažení nezávislosti, tak na druhé straně také překážkou na cestě k demokracii a občanské společnosti.“ (BBC 2012)

Mohammed Abdel-Raouf Arafat al-Qudwa al-Hussaeini se narodil 24. srpna 1929 v Káhiře. Pocházel z neúplné rodiny a byl nucen často střídat místo svého pobytu. V necelých sedmnácti letech pašoval do Palestiny zbraně, které měly sloužit v boji proti Židům a Britům. Po vypuknutí První arabsko-izraelské války (1948-1949) v devatenácti letech opustil studia na univerzitě v Káhiře, aby mohl bojovat proti Židům v Pásmu Gazy.

Frustrace z porážky Palestinců a vzniku židovského státu ho údajně donutila odejít studovat do amerického Texasu. Když se po obnovení své víry v samostatný palestinský stát vrátil ke studiím na univerzitu v Káhiře, více než studiu se začal věnovat vedení spolku tamních palestinských studentů. Během studií mu zemřel otec, jeho pohřbu se však nezúčastnil.

Po studiích krátce pracoval v Egyptě, následně přesídlil do Kuvajtu, kde pracoval nejprve ve veřejném sektoru. Později založil soukromou firmu. Finance získané z těchto činností mu pomáhaly rozvíjet politické aktivity. V roce 1958 založil s přáteli hnutí Fatah, které v této době tvořilo několik utajených buněk. O rok později hnutí začalo vydávat časopis, který otevřeně podporoval ozbrojený odpor proti izraelskému státu. V roce 1964 odchází z Kuvajtu, aby mohl naplno ovlivňovat a řídit působení hnutí Fatah v Izraeli.

Ve stejném roce vzniká za podpory Ligy arabských států Organizace pro osvobození Palestiny (OOP). Jedná se o jednotící organizaci několika palestinských skupin, z nichž nejradikálnější je právě Arafatův Fatah. Jeho radikální postoje ho z počátku vyčleňovaly mimo hlavní proud OOP i mateřské Ligy arabských států. K obratu došlo v období Šestidenní války (1967), kdy se Fatah ukázal jako nejlépe organizovanou frakci a roku 1969 se Arafat postavil do čela organizace. V té době Arafat soustředí působení OOP v palestinských uprchlických táborech v Jordánsku, kde vytváří samostatné vojenské jednotky a vybírá daně mezi uprchlíky. Za pomoci těchto jednotek a financí se stává v podstatě jediným představitelem ozbrojeného odporu vůči Izraeli. Vznik jakéhosi státu Palestinců v Jordánsku se nelíbil králi Husseinému. Tím se Arafat v čele organizace stává nepohodlný nejen pro Izrael, ale rovněž pro Jordánsko, z čehož plynou následné pragmatické vztahy, tajná jednání obou zemí a snaha Jordánců vyhnat OOP ze svého území. Celkový počet obětí tohoto konfliktu mezi Palestinci a Jordánci, nazývaného Černé září, se odhaduje mezi 5 000 – 10 000 lidí. Po tomto období, tedy září 1970, se některé frakce OOP výrazně radikalizovaly a uchýlovaly se k mezinárodnímu terorismu. Především pak k různým sabotážím, únosům letadel nebo vraždám (Chapman 2003). V průběhu bojů se z něj stává legenda a ruku v ruce jde i světový zájem médií (Hron 2002). Organizace se z Jordánska nejprve přesunula do Libanonu, odkud ji i s Arafatem donutila k odchodu izraelská invaze. Po této invazi směřoval Arafat s vedením OOP do Tuniska. Následkem vzdálenosti mezi palestinskými územími a Tuniskem byl postupný úpadek vlivu OOP.

Historickým milníkem v Arafatově uvažování byl rok 1988, kdy se na zasedání OSN v Ženevě veřejně zřekl za OOP užívání teroristických metod a podpořil „práva všech zúčastněných stran konfliktu na Blízkém východě žít v míru a bezpečí“. Obrat a smířování postojů představitelů Izraele a Palestinských autonomních oblastí vyústil až k takzvané Dohodě z Osla z roku 1993, která mimo jiné ustanovila samostatné palestinské volby v roce 1996. Při těchto volbách byl Jásir Arafat zvolen prezidentem palestinské samosprávy. Za tyto skutky dostal v roce 1994 spolu s Šimonem Peresem a Jicchakem Rabinem Nobelovu cenu za mír. Přibližně třetina členů Švédské královské akademie však s tímto oceněním nesouhlasila a svůj postoj dala najevo odstoupením z výboru, který o ceně rozhodoval. V roce 1996 se v Izraeli k moci dostal pravicově zaměřený Benjamin Netanjahu (21. říjen 1949) a vztahy se začaly ochlazovat. Vyústěním neshod byla Druhá intifáda (2000 – 2004). Arafat byl v této době Izraelem obviňován z podněcování terorismu.

Jásir Arafat zemřel 11. listopadu 2004²¹. Význam této osobnosti pro analyzovaný konflikt spočívá především v tom, že Arafat dokázal sjednotit a zosobnit vnitřní opozici vůči Izraeli a přímé boje se od této doby vedou především uvnitř zmiňovaného území a již nikoli mezi Izraelem a okolními státy.

4.4.2 Válka o Sinajský poloostrov

U období nazývaného Černé září se uvádí, že bylo ukončeno v červenci roku 1971 vyhnáním OOP a tisíců militantů z jordánského území, kteří se většinou přesunuli do Libanonu. Přibližně o dva roky později 6. října 1973, tedy v den JomKippur²², Egypťané překročili Suezský průplav a syrská armáda zaútočila v Golanských výšinách. Útok byl nečekaný, což mělo ještě více umocnit načasování na takto významný den židovského kalendáře. Svátkem paralyzovaný Izrael se dostal do vážné krize, ale díky rychlé dodávce amerických zbraní se mu během několika dní podařilo nepříznivou situaci stabilizovat a

---

²¹Text byl mimo uvedených citací volně přeložen na základě článků zveřejněných BBC a Official web Site of the Nobel Prize.

²²JomKippur – v českém překladu Den smíření je jedním z nejdůležitějších svátků judaismu, připadá na 10. den měsíce tišri, podzimní měsíc.

přejít do útoku. Oficiální příměří se podařilo dosáhnout po necelém měsíci. Izrael sice v této válce ztratil svou pověst o neporazitelnosti, ale mimo jiné rozšířil své území. Jeho vojska ovládala jak město Suez, tak samotný průplav a stála pouhých 100 km od Káhiry. Roku 1979, byla mezi Egyptem a Izraelem podepsána smlouva, která měla o tři roky později vrátit Sinajský poloostrov Egyptu. Součástí této mírové smlouvy byl odsun a likvidace přibližně dvaceti židovských osad a jednoho města – Jamitu, které Izrael vybudoval během okupace. Na druhou stranu se Egypt zavázal zajistit bezpečné proplouvání izraelských lodí Suezským průplavem. V důsledku této mírové dohody byl Egypt následně vyloučen z Ligy arabských států (Sela 2002).

4.4.3 První intifáda

Předmětem hlavních sporů v osmdesátých letech se stává oblast Západního břehu Jordánu. Západní svět je nakloněn tzv. „jordánskému řešení“ tedy připojení zmiňovaného území k Jordánsku, což je však pro Izrael nepřijatelné. Izrael naopak zintenzivňuje výstavbu osad. Vše je doprovázeno drobnými nekončícími útoky.

V této době je OOP izolována jednak svým přesídlením do Tuniska, díky čemuž ztrácí přímé kontakty, a jednak díky svému požadavku na samostatný palestinský stát, což je v této době pro USA, jakožto hlavního spojence Izraele, i samotný Izrael nepřijatelné. A proto Arafatovu organizaci neberou jako vhodného partnera pro vyjednávání (Čejka 2010).

Při dvacátém výročí Šestidenní války vypukla na palestinských územích tzv. První intifáda²³. Jednalo se spíše o občanské nepokoje v podobě demonstrací, stávek, stavění barikád nebo házení kamenů, přičemž teroristické akce byly spíše výjimkou. Mezi hlavní příčiny nepokojů patřila vysoká nezaměstnanost, omezený pohyb mezi jednotlivými palestinskými enklávami nebo upadající vliv OOP, coby představitele palestinského lidu, nebo přístup ke zdrojům vody. Jak tvrdí někteří odborníci, na okupovaných územích se nacházelo velké množství palestinských vesnic, které nebyly připojeny do vodovodního systému, a jejich denní přísun byl často nižší, než minimum stanovené Světovou zdravotnickou organizací (Levy 2001). Nejvíce však život Palestinců komplikovala výstavba osad.

---

²³Intifáda – válka palestinských Arabů proti izraelské okupační moci; v politice - permanentní povstání.

Tabulka č. 4 Oběti První intifády v období od 9. prosince 1987 do 28. září 2000

Oběti První intifády	Na územích okupovaných Izraelem²⁴	V Izraeli
Palestinci zabití izraelskými bezpečnostními složkami	<i>1376 (281)*</i>	<i>33</i>
Palestinci zabití izraelskými civilisty	<i>115 (23)*</i>	<i>27</i>
Izraelští civilisté zabití Palestinci	<i>94 (4)*</i>	<i>177 (14)*</i>
Členové izraelských bezpečnostních složek zabití Palestinci	<i>91</i>	<i>59</i>

*Z toho nezletilé osoby do 17 let

Zdroj: B'Tselem (2012)

První osady vznikaly v oblastech relativně nízkého osídlení Palestinci, když se však začaly rozšiřovat i na území s vyšší koncentrací původních obyvatel a ve vyšším počtu, došlo mezi Palestinci k nárůstu negativního vnímání této nové výstavby. V letech 1967 – 1977 se na izraelských územích usazovalo přibližně 770 židovských osadníků ročně. V osmdesátých letech však výrazně stoupla popularita těchto sídel, s čímž byl spojený i prudký nárůst počtu nových židovských osadníků. V této době se na Západní břeh Jordánu stěhovalo až 6 tisíc lidí ročně (Smith 2001).

4.4.4 Dohody z Osla

Vývoj oblasti v osmdesátých a devadesátých letech minulého století silně ovlivnil pád železné opony a rozpad Svazu sovětských socialistických republik, který prosazoval a podporoval na Blízkém východě svoje zájmy a skupiny vymezující se proti prozápadnímu Izraeli. Po jeho rozpadu nastalo i oslabení těchto skupin a tím i relativní klid, i když izraelská výstavba osad na Západním Břehu Jordánu a Golanských výšinách pokračovala a měla i nadále prioritu.

Dekáda devadesátých let je charakterizována četnými mírovými jednáními pod vedením zprvu norské exekutivy, posléze americké. První multilaterální jednání se

---

²⁴Označení *Na územích okupovaných Izraelem* převzato od zdroje, rozumí se tím oblastí: Západní břeh Jordánu, Pásmo Gazy a Východní Jeruzalém.

uskutečnila v roce 1992. Věnovala se již propracovanějším a modernějším otázkám než původní pokusy. Předmětem těchto jednání byla témata jako ekonomický rozvoj, životní prostředí, možnosti uprchlíků, kontroly zbrojení nebo vodní zdroje. Tato mírová jednání přinesla první velký úspěch 13. 9. 1993, kdy došlo k historickému setkání Jicchaka Rabina²⁵ a Šimona Perese²⁶ na straně Izraele a Jásira Arafata za Palestince na straně druhé, kdy si poprvé potřásli rukou na trávníku před Bílým domem a podepsali takzvanou Dohodu z Osla²⁷, dojednanou za pomoci Norska. Ta znamenala, že na přechodnou dobu pěti let měla být ustanovena Palestinská národní samospráva rozkládající se v okolí města Jericho a ve větší části Pásmo Gazy (Čejka 2010). Tato samospráva spočívala ve vzdělání, kultuře, sociální politice, výběru daní nebo turismu. Bezpečnost měla zajišťovat palestinská policie. Předmětem budoucích jednání měly být další regiony, které postupně přejdou pod palestinskou samosprávu, otázka Jeruzaléma (viz kapitola 4.4.5), uprchlíci, vymezení hranic, bezpečnost, vztahy s okolními státy nebo vodní zdroje. Tento velký počet nedořešených otázek se v následujícím roce posouvá z předmětu budoucích jednání do pozice zásadních rozporů, především pak vymezení přesných hranic. Palestinci předpokládali, že se východní část Jeruzaléma stane jejich hlavním městem, zatímco Izrael považoval metropoli sjednocenou během Šestidenní války za nedělitelnou (Krupp 1999). Navíc Izrael za uplynulá léta stačil zrealizovat projekt tzv. Velkého Jeruzaléma, který spočíval v obkroužení města z palestinské strany osadami tak, aby v budoucnu jeho rozdělení nebylo možné. Mírový stav vydržel pouze do února roku 1994, kdy se opět začala rozjíždět spirála násilí vyvolaná útokem židovského násilníka plynoucí z narůstajícího napětí ve společnosti jen těžko hledající společná řešení. Židé v těchto letech úmyslně dlouhodobě poškozovali ekonomickou situaci Palestinců, což vedlo k nárůstu chudoby, radikalizaci palestinské společnosti a hledání levnějších forem boje. Konkrétním příkladem nových metod boje jsou pak sebevražední palestínští atentátníci, kteří se poprvé objevili v roce 1994 (Krupp 1999).

V září roku 1995 byla podepsána Přechodná dohoda (někdy nazývána Oslo II), která se týkala Západního břehu Jordánu. Izraelská armáda měla vyklidit palestinská města

---

²⁵Jicchak Rabin – (1922-1995) izraelský náčelník generálního štábu, později diplomat v USA a politik.

²⁶Šimon Peres – (1923) izraelský politik, úřadující prezident Státu Izrael.

²⁷Dohoda z Osla – první dohoda mezi Izraelem a Palestinci, Palestinci v ní fakticky uznávají Stát Izrael, podepsána 13. září 1993 ve Washingtonu.

Betlém, Džanín, Tulkarem, Kalkílija, Ramalláh a Nábulus, která se měla následně dostat pod palestinskou samosprávu k částem Pásma Gazy a města Jericho, které získaly nezávislost již v minulosti. Z velkých palestinských měst tak čekala na vyřešení už jen otázka Hebronu a Jeruzaléma.

Západní břeh Jordánu byl na základě Přechodné dohody (Oslo II) rozdělen takto:

- Zóna A – v této oblasti byla zahrnuta výše zmiňovaná města. Palestinci zde mají absolutní civilní i bezpečnostní samosprávu, oblast představovala 3,5 %.
- Zóna B – rozšiřuje zónu A, zahrnuje hustě osídlené venkovské oblasti Západního břehu, přibližně 450 malých měst a vesniček. V této oblasti mají Palestinci samosprávu vztahující se pouze na civilní záležitosti, o bezpečnost se stará Izrael. Oblast představovala 26 % Západního břehu Jordánu.
- Zóna C představovala zbývající oblasti Západního břehu Jordánu. Ty zůstaly pod plnou samosprávou Izraele. Jednalo se v podstatě o nejspornější oblasti celého konfliktu. Jako byl Východní Jeruzalém, židovské osady na palestinských územích, pohraniční oblasti a vojenské základny. Oblast představovala 70,5 % Západního břehu Jordánu a v Pásmu Gazy spadalo pod úplnou izraelskou samosprávu 35 % území.

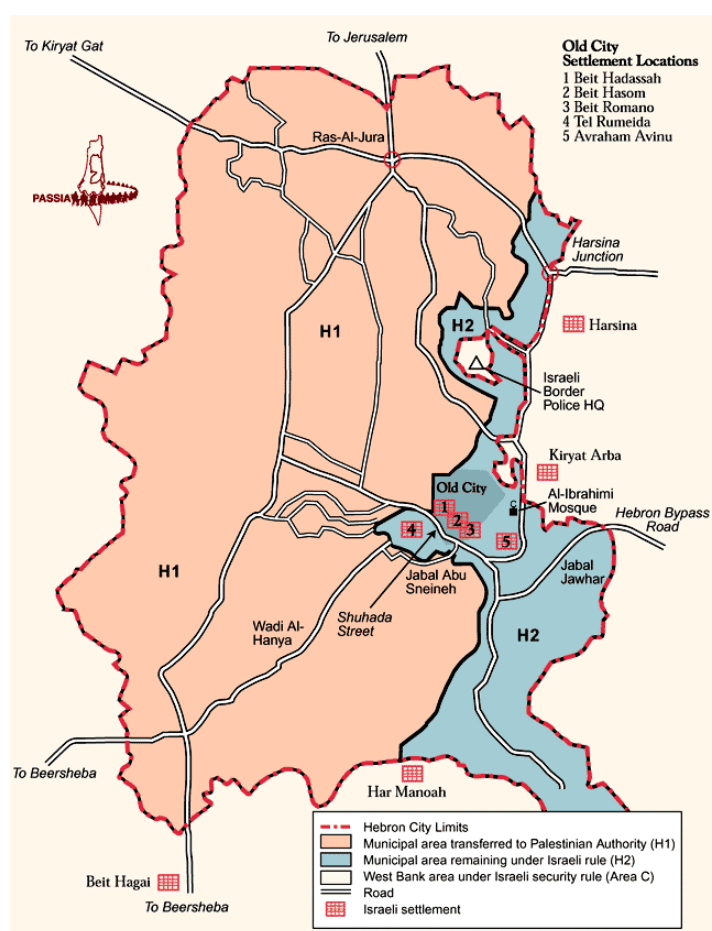
Obrázek č. 8 Rozdělení oblasti na základě Přechodné dohody (Oslo II), 1995

Zdroj: Palestinian Academic Society for the Study of International Affairs (2012)

Městu Hebron se věnovala samostatná úmluva, nazývána Hebronský protokol z ledna 1997. Podle smlouvy přešlo přibližně 80 % města, takzvaný Hebron 1 (H1), pod palestinskou samosprávu, zbývajících 20 %, označovaných jako Hebron 2 (H2), zůstalo pod izraelskou správou. Toto území bylo vyhrazeno pro zhruba 450 židovských osadníků, které však muselo chránit 2 tisíce izraelských vojáků. Společnost v tomto městě byla silně polarizována. Podporu zde měly nejradikálnější skupiny obou stran. Nutno podotknout, že v oblasti H2 spolu s 450 židovskými osadníky žilo 20 tisíc Palestinců. Zóny procházely vývojem. Po komplikovaných jednáních bylo k Palestinské národní autonomii přiděleno dalších 13 % s tím, že 1 % území bylo přearaženo ze zóny B do zóny A a 12 % území pak přesunuto ze zóny C do zóny B. Bylo také dohodnuto stažení izraelských vojsk, dojednání civilního letiště v Pásmu Gazy a vytvoření bezpečného průchodu mezi ním a Západním břehem Jordánu (Jewish Virtual Library 2011).

Obrázek č. 9 Rozdělení města na základě Hebronského protokolu, 1997

Zdroj: Palestinian Academic Society for the Study of International Affairs (2012)

I když se palestinská samospráva po Přechodné smlouvě podstatně rozšířila, tak roztroušenost palestinských území, která postrádala integraci až na Pásmo Gazy, dávala předpoklad k palestinské nespokojenosti. Autonomie po této úmluvě zahrnovala 90 % arabských obyvatel, ale pouze 29,5 % území. Neurčitost některých detailů, ale i otevřená jednání ohledně zásadních témat, dávala předpoklady k budoucím komplikacím, až se roku 2000 mírová jednání zcela zastavila (Čejka 2010).

4.4.5 Jeruzalém a jeho význam

Jeruzalém má pověst křižovatky kultur, ležící ve střední části Judských hor na úmoří Středozemního a Mrtvého moře, ze které vzešlo křesťanství, judaismus i islám, tato různorodost ale přináší v současné době spíše napětí a nedůvěru, nežli užitek (Český rozhlas 2012). Jeruzalém je největší město Izraele, ve kterém na území 130 km² žije 788 100 obyvatel (CBS 2012). Obyvatelé města jsou často rozděleni do jednotlivých čtvrtí – židovské, muslimské a křesťanské, přičemž z poslední jmenované bývá vyčleněna čtvrť arménských křesťanů. Obyvatelstvo Jeruzaléma je na základě těchto tří vyznání rozděleno a zastoupeno v poměru 64 % Židé, 32 % muslimové a 2 % křesťané (CBS 2012).

Historie tohoto jednoho z nejstarších měst na světě sahá až do 4. tisíciletí př. n. l. a lze říct, že si zde soužití mezi jednotlivými etniky našlo určitý vztah, který byl významně narušen až středověkými křižáckými výpravami. Poté se města na čtyři sta let zmocnila Osmanská říše, která opět uvedla náboženství do jakého si vyrovnaného stavu, až do počátku 20. století, které bylo nejdříve poznamenáno arabsko-izraelským a později izraelsko-palestinským konfliktem (Čejka 2010).

Jeruzalém, jak již bylo naznačeno, je duchovním centrem judaismu, nachází se v něm velké množství křesťanských posvátných míst vybudovaných hlavně v období středověku, současně je považováno za jedno ze tří nejsvatějších míst islámu, a to proto, že se v něm nebo jeho okolí odehrálo množství transcendentních událostí.

Proč je tedy pro Židy Jeruzalém tak posvátný? Prvním, zcela zásadním důvodem, bylo dle Tóry rozhodnutí Boha, že zde bude přebývat. V 10. století př. n. l. jej pak hlavním městem biblického Izraele vyhlásil i král David²⁸. Dále jeho význam pro judaismus

---

²⁸Král David – podle Bible třetím králem sjednoceného izraelského království, vládl na přelomu 11. a 10. století př. n. l.

podtrhuje i četnost zmínek v Bibli, ve které je jeho jméno zmíněno více jak šest set krát. Mezi nejsvatější židovská místa patří Zed' nářků, která je pozůstatkem jednoho ze dvou významných chrámů, které zde v minulosti stály.

Svůj význam má toto posvátné místo nepochybně i pro křesťanství. Mimo četných posvátných míst a památek budovaných zejména ve středověku, je spojen jeho význam zejména s okolnostmi narození Ježíše Krista, který se sem podle Bible krátce po svém zrození přesunul. Zároveň zde Ježíš strávil Poslední večeři na hoře Sijón, která je pro křesťanství velmi významnou událost. Dalším významným poutním místem pro křesťany je Křížová cesta vedoucí na horu Golgotu, stejně jako samotná hora, kde byl Ježíš ukřižován. Na tomto místě pak stojí bazilika Svatého hrobu, která je již 2 tisíce let křesťanským poutním místem.

Spory o Jeruzalém ale v současné době vedou především Židé s muslimy, pro které jsou tato místa rovněž nepostradatelná. O významu pro jejich náboženství svědčí i rozhodnutí proroka Mohameda, učinit z Chrámové hory v Jeruzalémě jedno z prvních míst, ke kterému se budou muslimové modlit. Po neshodách mezi Mohamedem a Židy, kteří ho nechtěli přijmout za svého proroka, byl tento náboženský význam přesunut do Mekky v dnešní Saudské Arábii. I když v Koránu nejsou o městě jako takovém výslovné zmínky, je Jeruzalém pro muslimy důležitý zejména přítomností mešity Al-Aksá, jejíž jméno v Koránu již zmiňováno jest, a Skalním Dómem, který stojí nad základním kamenem, ze kterého Mohamed vstoupil do sedmého nebe a navštívil peklo a ráj.

Pro věřící obyvatele se tak Jeruzalém stává významným poutním místem hned pro tři náboženství, pro silně věřící je pak snadnou třecí plochou pro vyvolání konfliktu.

Za zmínku dále stojí velice komplikované právní ukotvení města Jeruzalém. Stát Izrael považuje Jeruzalém za své hlavní město, již od roku 1950, kdy jej Kneset²⁹ vyhlásil hlavním městem Izraele, což odporuje všem dojednaným smlouvám a rezolucím, které rozdělují Jeruzalém mezi Palestince a Židy. Ostrou reakci ale vyvolal až o 30 let později vydaný *Základní zákon* (který má charakter ústavního zákona) – *Jeruzalém, hlavní město Izraele* z roku 1980. Takový zákon je podle mezinárodního práva nepřijatelný a Rada bezpečnosti OSN vydává rezoluci č. 478, ve které zmiňovaný zákon neuznává a doporučuje svým členům přesunout ambasády z Jeruzaléma do Tel-Avivu (OSN 2012). Izrael však na tuto reakci nijak zásadněji nereaguje a dál pokračuje ve výstavbě

---

²⁹Kneset – hebrejsky shromáždění, označení pro izraelský parlament.

osadnických čtvrtí ve Východním Jeruzalémě, což reálně vzdaluje požadavek Palestinců, aby se Východní Jeruzalém v budoucnosti stal hlavním městem nového palestinského státu. Navíc je dnešní Jeruzalém ze Západního břehu Jordánu systematicky obestavován dalšími židovskými osadami tak, aby jej v budoucnu nebylo možné rozdělit a mohl vzniknout tzv. Velký Jeruzalém (Čejka 2010).

4.4.6 Druhá intifáda

Série izraelsko-palestinského násilí, které vypukly v Jeruzalémě v roce 2000, se postupně rozšířily na palestinská území a nakonec do celého Izraele. Od První intifády (kapitola 4.4.3) se tato (někdy nazývána také intifáda Al-Aksá) vyznačovala daleko větší mírou násilí a vyšší mírou ztrát na stranách jak Palestinců, tak Izraelců. Její ukončení je často spojováno se smrtí Jásira Arafata roku 2004.

Druhé intifádě předcházelo sedmileté období relativního klidu. I přes probíhající mírová jednání a politická usmiřování od roku 1993 do roku 2000 zahynulo 405 Palestinců rukou nejen izraelských vojáků, ale rovněž i osadníků. Na druhé straně bylo zabito 256 Izraelců. K jejich smrti docházelo hlavně při sebevražedných atentátech Hamásu³⁰. Ve zmíněném období došlo podle izraelského plánu ke zdvojnásobení osadníků na palestinských územích a rovněž k dokončení prstence osad obkružující nejvýznamnější oblast sporů – Jeruzalém (B'Tselem 2011).

Druhá intifáda byla vyvolána nejen neutuchajícím násilím, ale i frustrací obyvatelstva spojenou s 30 % propadem ekonomiky a nárůstem nezaměstnanosti, která v Pásmu Gazy dosahovala hodnoty kolem 50 %. Spory vedoucí k velkému nárůstu násilí a napětí v palestinské společnosti neměly příčiny pouze ve sporech mezi Araby a Židy, ale sehrála zde svoji roli i vnitřní palestinská situace. Tamní vládnoucí skupiny často zneužívali finanční pomoci ze zahraničí určenou pro palestinský lid, na základě čehož se vytvořila úzká, ale velmi bohatá vrstva (B'Tselem 2011).

Během prvních šesti dní Druhé intifády zahynulo 61 Palestinců. K těmto úmrtím docházelo především na základě tzv. mimosoudních fyzických likvidací prováděných Izraelem. Při těchto a podobných útocích často docházelo k úmrtí náhodných nevinných civilistů, kteří se nacházeli v blízkosti teroristů (Amnesty International 2001). Celkově se

---

³⁰Hamás – Hnutí islámského odporu, palestinská islamistická politická strana.

počet obětí druhé intifády vyšplhal na 3,5 tisíce obyvatel na straně Palestinců a 1 tisíce na straně Izraelců (B'Tselem 2011). V pozadí výrazných ztrát na lidských životech je i skutečnost, že za Druhé intifády Izrael nechal v Pásmu Gazy zbourat okolo 600 obytných domů (Stein 2002).

Tabulka č. 5 Oběti Druhé intifády v období od 29. září 2000 do 30. září 2005

Oběti Druhé intifády	Na územích okupovaných Izraelem³¹	V Izraeli
Palestinci zabití izraelskými bezpečnostními složkami	<i>3232</i>	<i>56</i>
Palestinci zabití izraelskými civilisty	<i>41</i>	<i>-</i>
Izraelští civilisté zabití Palestinci	<i>224</i>	<i>444</i>
Členové izraelských bezpečnostních složek zabití Palestinci	<i>221</i>	<i>84</i>
Občané cizích zemí zabití Palestinci	<i>15</i>	<i>32</i>
Občané cizích zemí zabití izraelskými bezpečnostními složkami	<i>10</i>	<i>-</i>
Palestinci zabití Palestinci	<i>162</i>	<i>-</i>

Zdroj: B'Tselem (2011)

4.4.7 Oddělení Pásmu Gazy

Na základě Dohod z Osla bylo z Pásmu Gazy staženo izraelské vojsko, jehož funkci měla částečně nově zastávat bezpečnostní bariera budována od roku 1994. Její cílem bylo zabránit palestinským teroristům pronikat na izraelská území a k opěrným bodům izraelských obranných sil (Herzog 2004). Bariéra oddělující Izrael od Pásmu Gazy byla dokončena v roce 1996. O devět let později bylo dokončeno oddělení palestinského území i s Egyptem. Právně byla ukotvena tak, že slouží pouze k účelům naplnění příslušných dohod a nikoli k stanovení budoucích hranic.

³¹Označení Na územích okupovaných Izraelem převzato od zdroje, rozumí se tím oblastí: Západní břeh Jordánu, Pásmo Gazy a Východní Jeruzalém.

První významnou zkouškou účinnosti bariéry byla Druhá intifáda, kdy se od jejího vypuknutí v roce 2000 nepodařilo tři roky proniknout na izraelská území žádnému teroristovi, a tak měli Palestinci z Pásma Gazy za cíl výhradně izraelské ozbrojené jednotky a osady uvnitř prostoru na rozdíl od Palestinců sídlících na Západním břehu Jordánu, kteří do izraelských městských center pronikali s pozoruhodnou lehkostí (Herzog 2004).

Obrázek č. 10 Rozložení obyvatelstva v Pásmu Gazy, 2000

Zdroj: Palestinian Academic Society for the Study of International Affairs (2012)

4.4.8 Oddělení Západního břehu Jordánu

V roce 2002 se veřejně začalo diskutovat o výstavbě bariéry mezi Západním břehem Jordánu a Izraelem. Stavba od sebe měla oddělit Palestince a Židy, podobně jako tomu bylo už delší dobu v případě Pásma Gazy. Oficiální izraelské zdroje hovořily o stavbě, jako o bezpečnostní bariéře, mající zabránit průniku palestinských teroristů na izraelská území. Bariéra bývá v tisku často označována jako zeď. To však není zcela přesné. Většina z její délky je tvořena plotem s elektronickými čidly nebo hlubokým příkopem. Jen malá část je tvořena medializovanými betonovými bariérami a pozorovacími a palebnými věžemi (Čejka 2010).

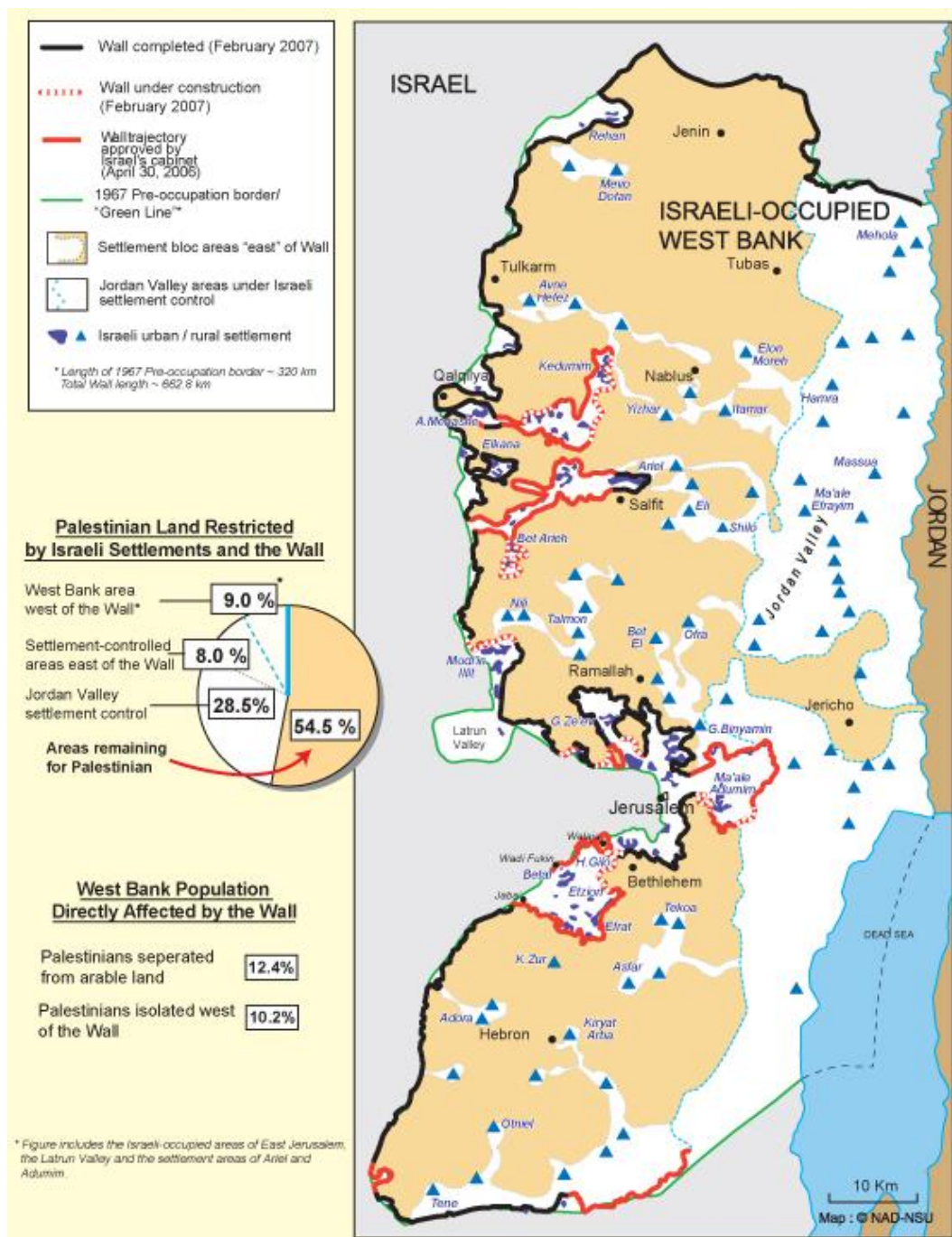
Stavba byla z počátku obyvateli Západního břehu Jordánu, tedy převážně Palestinci, vnímána pozitivně. Domnívali se totiž, že by v budoucnu mohla sloužit k vymezení hranic. Naopak prudký odpor byl zaznamenán na straně židovských osadníků, kteří měli obavy, že by mohli skončit na straně oddělené od Izraele s palestinskou většinou.

Výstavba bariéry respektovala z velké části etnické rozložení obyvatelstva. Do území zasahovaly výběžky oddělující na západní hranici izraelské osady od palestinských území. Kromě židovských osad ale bylo k izraelskému území připojeno i mnoho palestinských obcí. Konkrétně se jednalo o 13 obcí s přibližně 12 tisíci obyvateli. Mezi největší patřily Bart'aaš-Šarkija s 3,2 tisíci obyvatel, Nazlat' Issa s 2,3 tisíci obyvatel a BakaášŠarkija s 3,7 tisíci obyvatel (Lein 2003).

Výstavba bariéry podle izraelské organizace B'Tselem však negativně ovlivnila 200 tisíc Palestinců. Často rozdělila pozemky, oddělila sousedy nebo oddělila obyvatele od zdroje vody a především velmi výrazně omezila svobodný pohyb. Z města Kalkilija například vytvořila bariéra enklávu s jediným nožným migračním koridorem, na kterém je navíc umístěn izraelský checkpoint.

Na mezinárodním poli se výstavba této bariéry stala okamžitě terčem kritiky. Panoval názor, že pokud by lépe a přesněji vystihovala etnické rozložení, mohla by fungovat nejen jako bariéra proti nelegální migraci, ale zároveň i položit přesnější obrysy budoucího palestinského státu (Čejka 2010).

Obrázek č. 11 Bariéra oddělující Izrael od Západního břehu Jordánu, 2007

Zdroj: Palestinian Academic Society for the Study of International Affairs (2012)

Překlad textu v obrázku: Dokončená bariéra (únor 2007); Bariéra ve výstavbě (únor 2007); Průběh budoucí bariéry schválený izraelskou vládou (30. dubna 2006); Hranice vymezené před okupací v roce 1967, tzv. Zelená linie; Židovské osady na východ od bariéry; Oblast Jordánského údolí pod správou židovských osad; Izraelské městské/ venkovské osady; * Délka hranic před okupací v roce 1967 – 320km, Celková délka bariéry – 662,8 km; Palestinská území omezená izraelskými osadami a výstavbou bariéry; Území Západního břehu Jordánu na západ od bariéry; Židovské osady – kontrolované území na východ od zdi; Jordánské údolí kontrolované židovskými osadníky; Oblast zbývající pro Palestince; Populace Západního břehu Jordánu přímo ovlivněna výstavbou bariéry; Palestinci oddělení od arabské půdy; Palestinci na západní straně bariéry; Hodnoty zahrnují izraelské obsazení Východního Jeruzaléma, Latrumského výběžku, sídel Ariel a obce Adumim;

4.4.9 Palestinské volby v roce 2006

V roce 2006 proběhly na palestinských územích volby, které překvapivě nevyhrálo hnutí Fatah, nýbrž Hamás, člen OOP, radikální hnutí vnímané na řadě míst jako teroristická organizace, navíc neuznávající existenci Izraele (Čejka 2010). Příčinou překvapivého výsledku demokratických voleb bylo pravděpodobně znechucení palestinské společnosti nad rostoucí korupcí mezi představiteli Fatahu, stejně jako jeho nejednotnost po smrti Jásira Arafata. Důsledkem těchto voleb pak bylo ochlazení vztahů mezi Izraelem a Palestinci, ale i nutnost řešit otázku další zahraniční pomoci, která do Palestinských autonomních oblastí míří například z EU. V případě omezení finančních prostředků ze zahraničí může dojít k poklesu životní úrovně, radikalizaci společnosti a otevírá se prostor pro finance z jiných oblastí (například Iránu). EU samozřejmě nechce podporovat hnutí často označované za teroristické, a tak hledá cesty, jak poskytnout pomoc přímo potřebným obyvatelům (Čejka 2010).

4.5 Možné příčiny konfliktu

4.5.1 Území

Prameny hovoří o tom, že na sledovaném území žili Židé, kteří byli přibližně před dvěma tisíci lety vyhnáni, a tak se na území usídlila arabská majorita z okolí žijící zde následně dlouhé generace. Během posledního století a půl však dochází k prudkému nárůstu židovský přistěhovalců, kteří získávají své ztracené pozice právě na úkor Arabů, i když to byli Římané, tedy Evropané a nikoli Arabové, kdo odtud Židy vyhnal. První a zásadní nedorozumění po návratu Židů ohledně rozdělení území vzniká opět díky Evropanům, tentokrát Britům, kteří během své vlády v 1. polovině 20. století slibují nereálné požadavky sionistům i Arabům výměnou za podporu během první světové války. To i navzdory faktu, že si obě etnika dělají nárok na stejná území. Od vzniku Britského mandátu územní rozložení nezaznamenává větších změn až do konce druhé světové války. Na základě plánu OSN mělo dojít po jejím konci v oblasti ke vzniku dvou nových států. Vznikl pouze ten židovský, který se v průběhu následujících konfliktů, jednání, politických a ekonomických tlaků rozrůstal. První zásadní rozšíření proběhlo v důsledku tzv. „Války o nezávislost“, kdy Izrael získal území o 21 % větší, než mu bylo určeno OSN. Přibližně o

dvacet let později se odehrál na Blízkém východě další ozbrojený konflikt, který měl za následek trojnásobné zvětšení Izraele oproti jeho původní zamýšlené rozloze. Byla to Šestidenní válka, během které v roce 1967 Izrael dobyl Západní břeh Jordánu, Východní Jeruzalém, Pásmo Gazy, Sinajský poloostrov, který však později Egyptu vrací, a Golanské výšiny. Tyto oblasti jsou významným zdrojem neshod do současnosti, kdy od počátku jejich okupace dochází k jejich nepřirozenému osidlování prostřednictvím židovských osad.

4.5.2 Náboženství

Během tisíciletí společného soužití vedle sebe tato monoteistická náboženství fungovala. I přes některé možné konfliktní výklady Koránu lze říci, že si muslimové a Židé uvědomují společné znaky jejich náboženství stejně jako jejich historické soužití. Muslimové své náboženství sice považují za mnohem dokonalejší a v minulosti to dávali i Židům v područí najevo různými omezeními, ale ze studia historického vývoje obou národů vyplývá, že náboženství není explicitní příčinou sporu. Jejich rozdílnost spíše slouží nacionalistům k vyvolávání vzájemné nedůvěry. Na rozdíl od samotné víry, ale mohou vyvolávat spory společná svatá místa.

4.5.3 Jeruzalém

Dlouhá historie Jeruzalému ukazuje na poměrně klidná období v letech, kdy byla oblast spravována arabskými nebo osmanskými vládci. Nepokoje do této části Izraele a Palestiny přinesli především Evropané, a to jak přímo v období křižáckých výprav, kdy eskalovalo napětí založené na náboženské nesnášenlivosti, či o čtyři sta let později nepřímo, kdy vznikají jako reakce na neutěšené postavení Židů v Evropě sionistická hnutí. Spory, které zaznamenáváme v Jeruzalémě, jsou součástí problémů, které je možné pozorovat na celém území, význam však nabývají pro svoji historickou a náboženskou hodnotu města, která je podtržena přítomností nejposvátnějších míst obou náboženství.

4.5.4 Židovské osady

Židovské osady vyjadřují obecný problém častého porušování mezinárodních dohod. Jsou budovány a podporovány izraelskou vládou a mají za cíl rozprostřít židovskou populaci uvnitř palestinských oblastí, tak aby jej po dosažení určitého poměru obyvatel

bylo možné alespoň částečně brát za židovské území. Případně jejich výstavba sleduje konkrétní cíl. V případě vytvoření prstence osad okolo Jeruzaléma, tak aby nemohlo dojít k jeho rozdělení dle mezinárodního práva a úmluv. Nástrojem k takovému zabírání území jsou pak dva hlavní typy osadníků. Jedni jdou na palestinská území z náboženského přesvědčení, přičemž bývají velmi často radikální, což napomáhá k vyostření situace. Druzí přichází na palestinská území z čistě pragmatických důvodů nezátížení minulosti.

4.5.5 Palestiňští uprchlíci

V důsledku častých válek, výstavby osad, korupce ve vlastní samosprávě, kontroly palestinské ekonomiky Izraelem nebo izraelskými bezpečnostními kontrolami se stává život pro Palestince stále těžším. Část z nich proto tuto neutěšenou situaci řeší odchodem z izraelských území na území palestinské samosprávy nebo úplným odchodem z oblasti. Celkový počet Palestinců se odhaduje na 10,7 miliónu obyvatel, z toho pouhých 2,2 miliónu obyvatel žije na územích Palestinských autonomních oblastí bez statusu uprchlíka. Dalších 1,7 miliónu obyvatel v Pásmu Gazy a Západního břehu Jordánu naopak tento status má. Zbýlých 6,8 miliónu Palestinců buď snáší nepříznivé podmínky v Izraeli (1,2 miliónu obyvatel) nebo prchá do jiných částí světa. Přesný poměr obyvatel, které z domovů vyhnal izraelsko-palestinský konflikt lze jen těžko odhadnout. Přesto jsou tato čísla relativně vysoká.

4.5.6 Bezpečnost a nedůvěra

Bezpečnost a narůstající vzájemná nedůvěra je podle slov zástupců obou etnik jedním z hlavních problémů mezi Araby a Židy. Akce Mosadu nebo militantních Palestinců prohlubují vzájemné obavy a strach. Přítomnost izraelské armády v některých částech palestinské samosprávy, všudypřítomné checkpointy nebo výstavba dvou bariér oddělující Palestince od Židů. To a mnohé další jsou důsledky vzájemné nedůvěry. V případě té první bariéry, tedy té okolo Pásmu Gazy, opravdu došlo k uklidnění situace, oddělující linie byla poměrně přímá a jednoznačná. Na jedné straně zabránila pronikat palestinským teroristům na izraelská území a na druhé straně naopak umožnila stáhnutí izraelských bezpečnostních složek z oblasti. Po těchto zkušenostech se podobný projekt

začal realizovat i okolo Západního břehu Jordánu, zde však naráží na problémy. Tato stavba negativně ovlivňuje život stovkám tisíců obyvatel na obou jejích stranách.

4.5.7 Voda

Voda byla v minulosti vnímána jako nevyčerpatelný zdroj. Se změnou v postojích veřejnosti v posledních desetiletích ale začíná být brána jako zdroj vzácný, dokonce strategický. To platí zejména v oblastech, kde je jí nedostatek, tedy i na Blízkém východě. Jelikož je tento region ohniskem častých konfliktů, nabízela se otázka, zda spolu tyto dvě veličiny nějak nesouvisí.

Již v první válce mezi Araby a Židy tzv. „Válce o nezávislost“ sehrála voda svoji roli. Arabům se nelíbil jednostranný izraelský plán na odklon koryta řeky Jordánu. V počátcích neshod, které vyústily až do Šestidenní války, zase stál plán na odklon řek Bánijás a Hasbani, který měly v plánu arabské státy, přičemž Izrael to považoval za nepřátelský akt. Voda hrála svoji roli i u vypuknutí První intifády, kdy jejím nedostatkem trpěla velká část palestinské populace.

Z uvedených faktů vyplývá, že voda nikdy nebyla hlavním důvodem k vypuknutí sporu, ale její nedostatek či nenaplněné potřeby často vyostřovaly napjatou situaci. Nedostatek vody v oblasti tedy hraje svoji roli, i když není jako hlavní důvod zmiňována. Voda jakožto strategická surovina a prostředek k bytí nelze nahradit.

4.5.8 Vnitřní problémy Palestinských autonomních oblastí

Palestinské autonomní oblasti mají své vlastní problémy, které umocňují nespokojenost tamních obyvatel. Tamní vláda si jich je vědoma a deklaruje vnitřní reformy, posílení soukromého sektoru, přilákání zahraničních investorů nebo zvýšení konkurenceschopnosti a snížení nezaměstnanosti, než se tak ale stane, je fungování těchto dvou oblastí závislé na zahraniční pomoci. Takový rozvoj a stabilizace hospodářství může nastat až po omezení vlivu palestinských zájmových skupin kontrolujících hospodářství, na základě čehož se vytvořila úzká, ale velmi bohatá vrstva obyvatel. Omezení vlivu těchto skupin není jediným problémem. K rozvoji místní ekonomiky a společnosti by jistě napomohlo i omezení nebo zrušení izraelské administrativní i fyzické kontroly exportu a importu.

4.5.9 Úroveň samosprávy na okupovaných územích

V období vzniku židovského státu měly arabské země možnost podpořit vznik státu pro Palestince. To však z výše popsaných důvodů nečinily, a tak se palestinská území dostala do prostoru mezi Araby a Židy. Tohoto nejednoznačného postavení začal Izrael postupně využívat, až došlo k obsazení Pásma Gazy a Západního břehu Jordánu a oblasti se dostaly pod úplnou židovskou, izraelskou, kontrolu.

Návrat alespoň části palestinské autonomie stojí veliké diplomatické úsilí a mnoho času při mezinárodních jednáních. První krok k narovnání vztahů byl zaznamenán v roce 1993 tzv. Dohodou z Osla, která dávala Palestincům částečnou samosprávu, ta se ale týkala spíše méně významných kapitol, ty podstatné stále zůstávaly pod kontrolou Izraele. Následná jednání, včetně Přechodné dohody (Oslo II), posilují palestinskou samosprávu a její pozici na mezinárodním poli. Množství nedořešených otázek mezi ní a Izraelem dává předpoklad k dalším rozkolům.

4.6 Nejdůležitější mezinárodní dokumenty izraelsko-palestinského konfliktu

Datum vydání	Název
25. 10. 1915	Korespondence mezi Sharif Hussein a Henry McMahon
2. 11. 1917	Balfourova deklarace
28. 6. 1919	Část Versailleské smlouvy z Pařížské mírové konference
1. 6. 1922	Korespondence mezi Brity a Palestinci
3. 6. 1922	Churchillova Bílá kniha
12. 8. 1922	Palestinský mandát
1. 10. 1930	Britské prohlášení o politice v Palestině podle Jejího Veličenstva
26. 6. 1945	Charta spojených národů
29. 11. 1947	Rezoluce OSN č. 181
14. 5. 1948	Izraelská deklarace nezávislosti
2. 12. 1948	Žádost Izraele o přijetí do OSN
10. 12. 1948	Všeobecná deklarace lidských práv, OSN
11. 5. 1949	Rezoluce OSN č. 273 o přijetí Izraele
12. 8. 1949	Ženevská úmluva
20. 11. 1951	Zpráva o pokroku smírčí komise
6. 10. 1964	Dopis arabských zemí Radě bezpečnosti OSN
22. 11. 1967	Rezoluce OSN č. 242
1. 9. 1967	Karthoumská rezoluce
1. 7. 1968	Palestinská národní charta
10. 12. 1969	Rezoluce OSN č. 2535 B
8. 12. 1970	Rezoluce OSN č. 2672 C
22. 10. 1973	Rezoluce OSN č. 338
12. 12. 1973	Rezoluce OSN č. 3102
14. 10. 1974	Rezoluce OSN č. 3210
13. 11. 1974	Projev Jásira Arafata na půdě OSN
22. 11. 1974	Rezoluce OSN č. 3237
26. 3. 1979	Mírová smlouva mezi Egyptem a Izraelem
13. 9. 1993	Dohoda z Osla

29. 4. 1994	Pařížský protokol
4. 5. 1994	Smlouva o Pásmu Gazy a města Jericho
26. 10. 1994	Mírová smlouva mezi Jordánskem a Izraelem
28. 9. 1995	Přechodná dohoda (Oslo II)
17. 1. 1997	Hebronský protokol
13. 1. 1998	Arafat slibuje v korespondenci Clintonovi uznání Izraele
23. 10. 1998	Wye River memorandum
4. 10. 1999	Šarm al-Šajch memorandum
17. 2. 2000	OSN vydává builletin, jak pomoci palestinským uprchlíkům
25. 7. 2000	Prohlášení o vzájemném dodržování rezoluce OSN č. 242 a 338
30. 4. 2001	Mitchellova zpráva
27. 3. 2002	Projev korunního prince Saudské Arábie
14. 10. 2003	Ženevská dohoda
18. 12. 2003	Šaronův plán
27. 11. 2007	Konference porozumění

5 CHARAKTERISTIKA DIPLOMATICKÝCH VZTAHŮ ČESKÉ REPUBLIKY S IZRAELEM A PALESTINSKÝM ÚZEMÍM

Cílem této kapitoly je charakterizovat bilaterální vztahy mezi Československem a později Českou republikou s Izraelem a zároveň mezi Československem, respektive Českou republikou, a palestinskými územími a jejich samosprávami. Vztah Izraele a palestinských oblastí je popsán v předchozích kapitolách. Tato část pak bude sloužit k nastínění hlavního geopolitického a diplomatického směřování Československa, České republiky. Pro zjednodušení jsou užívána označení česko-izraelské vztahy a česko-palestinské vztahy.

Vztahy mezi Izraelem a Českou republikou jsou řízeny a zprostředkovány prostřednictvím zastupitelských institucí a jsou oddělené od těch palestinských. Za Českou republiku je to Zastupitelský úřad České republiky v Tel-Avivu. Naopak za Izrael je to v České republice Izraelské velvyslanectví. Pro Palestince pak funguje v České republice Velvyslanectví státu Palestina, naopak Česká republika má své zastoupení na palestinském území v podobě styčného úřadu České republiky umístěného ve městě Ramalláh ležícího na Západním břehu Jordánu. Tento styčný úřad však nefunguje jako plnohodnotné velvyslanectví a nemůže zastávat všechny jeho činnosti (Ministerstvo zahraničních věcí ČR 2011).

5.1 Historie bilaterálních vztahů

Inhned po vyhlášení samostatného Československa v roce 1918, se v zemi projevují vstřícné postoje k různým židovským hnutím a sionistickým aktivitám. Již krátce po jeho založení bylo možné se přihlásit jak k judaismu, tak k židovské národnosti, což bylo ovlivněno především třemi faktory. Prvním faktorem, který významně napomohl k více popisovanému stavu, byla osobní iniciativa prezidenta Tomáše Garrigue Masaryka³².

---

³²Tomáš Garrigue Masaryk (7. 3. 1850 – 14. 9. 1937)

Dalším faktorem byla podpora české inteligence, která znala z vlastní zkušenosti touhu po národním uznání a sympatizovala tak se sionistickými aktivitami. Tyto vstřícné postoje pak byly doplněny i o čistě pragmatický důvod, neboť znamenaly snížení formálního podílu německé a maďarské menšiny v nově vznikajícím Československu (Yegar 1997). Nálada ve společnosti a postavení vlády k židovské menšině mělo za následek svobodné fungování různých spolků a organizací, své zastoupení měli Židé i v Národním shromáždění, kde po volbách v roce 1929 a 1935 měli dvě poslanecká křesla. Svobodná činnost a aktivita byla však ukončena s nástupem Adolfa Hitlera³³ a nacistickou okupací od roku 1939 (Čejka 2010).

V průběhu druhé světové války se židovská populace musela vyrovnat s velmi temnou a těžkou stránkou svých dějin. Po jejím konci a znovu získané svobodě se vztahy Československa a nově vzniklého státu začaly opět upevňovat, mimo jiné účinnými dodávkami zbraní, které Československo do Izraele začalo dodávat. Významným zastáncem Židů na české politické scéně a pokračovatelem otcových myšlenek o samostatném židovském státu byl v poválečném Československu Jan Masaryk³⁴, který apeloval v tomto směru roku 1947 na půdě OSN (Masaryk 1947).

Když Izrael vyhlásil samostatnost, Československo bylo jednou z prvních zemí, které jej uznalo. Bylo tomu 19. května 1948, pět dní po vyhlášení nezávislosti. Diplomatické vztahy byly navázány o něco později, konkrétně 3. července 1948. V této době bylo Československo tak nakloněno myšlence vzniku samostatného židovského státu, že se dokonce podílelo na zásobování židovské strany v podobě dodávky zbraní nebo letadel jinak mezinárodně a především regionálně izolovaného státu. Československo tak pomohlo Izraeli během První izraelsko-arabské války, někdy také nazývané Válkou o nezávislost, v letech 1948-1949. Tyto poskytnuté zbraně prokázaly cennou službu pro Izrael v kritické době, kdy jiné země pomoc odmítaly. Tato skutečnost se promítá až do dnešních vzájemných vztahů a jednání (Israel Ministri of Foreign Affairs 2012). Zmíněná pomoc však v té době musela být odsouhlasena Svazem sovětských socialistických republik (dále jen SSSR), který vkládal naděje do nově vzniklého státu jako protiváhu v regionu vůči prozápadním arabským režimům. Jakmile se však ukázalo, že i Izrael se přiklání k západním mocnostem, SSSR svůj postoj rychle přehodnotil, načež tak učinily i

---

³³Adolf Hitler (20. 4. 1889 – 30. 4. 1945)

³⁴Jan Masaryk (14. 9. 1886 – 10. 3. 1948)

spřátelené státy, včetně Československa. Výsledkem diplomatické snahy SSSR na Blízkém východě bylo v poválečném období alespoň sblížení se s některými arabskými státy, které se vymanily z vlivu Anglie a Francie a začínaly vyvíjet protizápadní politiku. Se zapojením globálních témat do regionu nastupuje tvrdá a nepřátelská politika i ze strany Československa, která vyvrcholila roku 1967, kdy byly ukončeny diplomatické vztahy a východní blok začal v důsledku událostí Šestidenní války politicky, propagandisticky a vojensky podporovat protiizraelský boj arabského světa (Čejka 2010). Československo se v těchto letech významně odklání od linie nastavené během fungování První republiky³⁵. V letech 1959-1989 byly na našem území vycvičeny stovky partyzánských palestinských bojovníků (Čejka 2010). Mezitím, v roce 1976, bylo v Praze zřízeno zastoupení OOP a 18. listopadu 1988, dvanáct let po zřízení tohoto zastoupení, Československá socialistická republika³⁶ oficiálně uznala Palestinský stát a na našem území začalo fungovat i plnohodnotné palestinské velvyslanectví (Čejka 2010). Toto období, trvajících zhruba rok, provázely časté diplomatické styky předních zástupců obou zemí. Z arabské strany často vedené samotným Jásirem Arafatem. Návštěvy však záhy ustaly spolu s politickými změnami v roce 1989.

Po 17. listopadu 1989 proběhl zásadní zlom v novodobých dějinách Československa a s ním i prolomení bariéry mezi Izraelem a Československou federativní republikou³⁷. Dne 9. 2. 1990 nastalo opětovné navázání diplomatických vztahů, podpořené návštěvou Izraele prezidenta republiky Václava Havla³⁸ v dubnu téhož roku (Israel Ministri of Foreign Affairs 2012). Československo se tak po Maďarsku stalo teprve druhou postkomunistickou zemí, která vztahy obnovila (Izenberg 1990). Toto obnovení diplomatických jednání však nemělo tak fatální dopad jako politika před rokem 1989, kdy byly lepší vztahy s Izraelem jen těžko myslitelné. Česko-izraelské vztahy té doby byly označovány za nadstandardní a historicky nejlepší, čemuž odpovídala i častá frekvence návštěv vysokých představitelů zemí a dne 19. června 1996 byla uzavřena dohoda o bezvízovém styku. Izrael byl prvním státem v daném regionu, se kterým Česká republika

---

³⁵První republika – Československo, 1918 – 1938.

³⁶Československá socialistická republika – 11. 7. 1960 – 28. 3. 1990

³⁷Československá federativní republika – 23. 4. 1990 – 31. 12. 1992

³⁸Václav Havel (5. 10. 1936 – 18. 12. 2011)

podobnou dohodu uzavřela. Česko-palestinské vztahy sice nebyly již tak vstřícné, ale přeci jen nedošlo k jejich ukončení (Ministerstvo zahraničních věcí ČR 2011)

5.2 Aktuální postoj České republiky ke konfliktu

V současné době zastává Česká republika k Izraeli velmi přátelský a nekritický postoj. Zároveň však udržuje dobré vztahy s palestinskou samosprávou, které již nejsou tak vřelé, ale je zde stále vidět snaha ČR pomoci tamním obyvatelům (Kořan 2011). O intenzitě aktuálního česko-izraelského stavu svědčí i některé události z posledních let. Příkladem může být otevření vůbec prvního českého centra na Blízkém východě, konkrétně v Tel-Avivu a uspořádání konference k 20. výročí obnovení diplomatických vztahů mezi ČR a Izraelem, kde ČR proklamovala svoji snahu řešit izraelsko-palestinský konflikt a nabídla se do role zprostředkovatele jednání, stejně jako kdysi Václav Havel. V porovnání se vstřícným postojem ČR k Izraeli je česká polická scéna a diplomatický sbor k Palestinské samosprávě poněkud zdrženlivější. To ale neznamená, že by ČR polevovala v investicích a rozvojové pomoci. Mezi lety 1996 – 2008 investovala ve 14 projektech v Pásmu Gazy a na Západním břehu Jordánu přes 250 miliónů Kč. Za rok 2010 to pak bylo 9,5 miliónu Kč (Kořan 2011).

V souvislosti se vstupem České republiky do Evropské unie, začalo Česko prosazovat společné ideje zahraniční politiky celého společenství, které charakterizuje svůj postoj ke konfliktu a celému regionu jako neutrální a vyvážený. V souvislosti s izraelsko-palestinským konfliktem odmítá EU jakoukoliv formu násilí jako prostředek řešení sporů (Baar 2006). S tímto, se Česká republika snadno ztotožňuje. Na počátku devadesátých let měla sama snahu zprostředkovávat mírová jednání mezi Izraelem a Palestinou, která však nakonec vedlo Norsko. Evropská unie tvrdí, že konečné řešení otázky musí být založeno na smlouvách z Osla a rezolucích Rady bezpečnosti OSN založené na oboustranně přijatelných kompromisech vedoucí k udržitelnému a spravedlivému míru v oblasti. (Ministerstvo zahraničních věcí ČR 2011)

6 ANALÝZA DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ,

„VÝZKUM SUBJEKTIVNÍHO VNÍMÁNÍ KONFLIKTU MEZI IZRAELEM A PALESTINOU“

Hlavním cílem provedeného výzkumu bylo získat názory občanů města Plzně na problematiku konfliktu mezi Izraelem a Palestinskými autonomními oblastmi. Na základě tohoto průzkumu pak potvrdit či vyvrátit hypotézu o tom, že se na různých věkových kategoriích projeví geopolitické směřování naší země v období, ve kterém strávili převážnou část svého života. Sběr dat proběhl v březnu roku 2011.

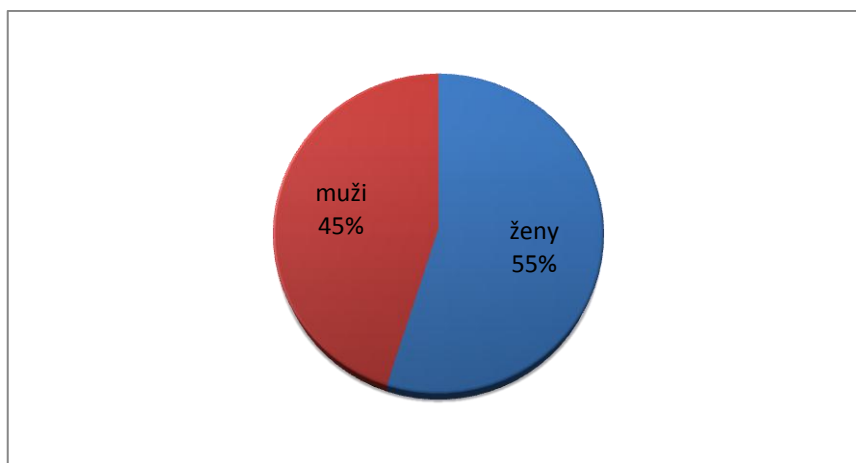
Základní nastavení souboru respondentů spočívalo v určení minimální věkové hranice 15 let a vymezení se na osoby pohybující se na území města Plzně. Aby byla zachována reprezentativnost vzorku, byli respondenti účelově vybíráni tak, aby byly zastoupeny všechny kategorie v poměru blízcímu se reálné demografické struktúře obyvatel města Plzně.

Základní zkoumaný soubor zahrnoval 306 respondentů, z toho bylo dotazováno 168 žen a 138 mužů. Složení reprezentativního vzorku dle jednotlivých identifikačních znaků je pak uvedeno v tabulce č. 6, č. 7 a grafu č. 2.

K výzkumu bylo použito dotazníkové šetření, při kterém respondenti odpovídali celkem na 12 otázek, z toho 3 sloužily k identifikaci. Většina otázek byla uzavřená a respondenti měli k dispozici výčet možných odpovědí. Pouze u otázek 2, 4, 6 a 7 byla uvedena jako možnost i volná odpověď. Plné znění dotazníku, včetně průvodního dopisu, je uvedeno na konci práce jako příloha č. 1 a č. 2.

6.1 Zkoumaný soubor

Graf č. 2 Respondenti podle pohlaví

Tabulka č. 6 Respondenti podle věkové struktury

Věkové kategorie	Absolutní hodnoty	Relativní hodnoty (%)
15-19	18	5,9
20-29	78	25,5
30-39	72	23,5
40-49	72	23,5
50-59	36	11,8
60 a více let	30	9,8

Tabulka č. 7 Respondenti podle nejvyššího dosaženého vzdělání

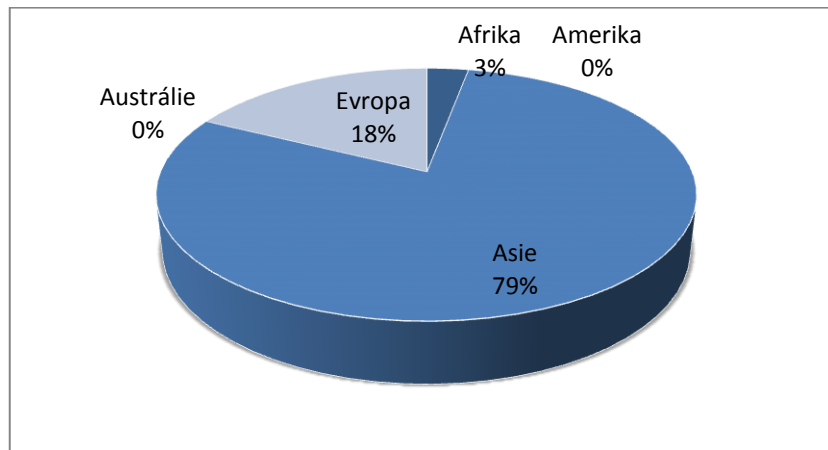
Ukončený stupeň vzdělání	Absolutní hodnoty	Relativní hodnoty (%)
ZŠ ³⁹	28	9,2
SŠ bez maturity	87	28,4
SŠ s maturitou	142	46,4
VŠ	49	16

³⁹Včetně neukončeného vzdělání.

6.2 Výsledky výzkumu

Vyhodnocení otázky č. 1: Do jakého světadílu tradičně řadíme oblast, ve které leží Izrael a palestinská území?

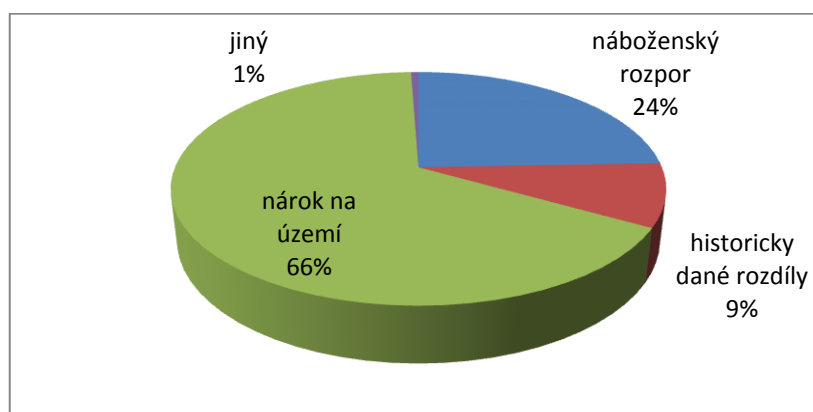
Graf č. 3 Světadíl přiřazený oblasti podle respondentů

Z grafu vyplývá, že převážná část respondentů vnímá oblast jako součást Asie, tedy správně. Existuje však poměrně významná část respondentů (18 %), která přiřazuje území k Evropě. Mezi těmito dotazovanými převládají muži (78 %). Oblast je dále přiřazována 3 % k Africe. Na australský a americký kontinent oblast nikdo nepřihradil.

Vyhodnocení otázky č. 2: Jaká je podle Vás převažující příčina konfliktu?

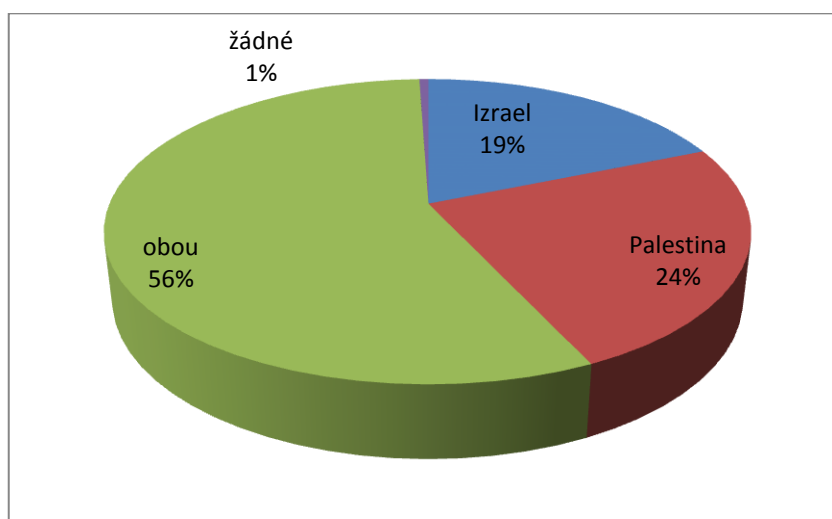
Graf č. 4 Převažující příčina konfliktu podle respondentů

Dvě třetiny dotázaných si myslí, že hlavním důvodem konfliktu jsou spory o území. Jedna čtvrtina vnímá jako největší příčinu náboženské rozdíly. Poslední výrazně zastoupená skupina s 9 % považuje za nejdůležitější historické rozdíly. Jiný důvod uvedlo jen minimum tázaných.

Vyhodnocení otázky č. 3: Na jaké straně konfliktu je podle Vás právo?

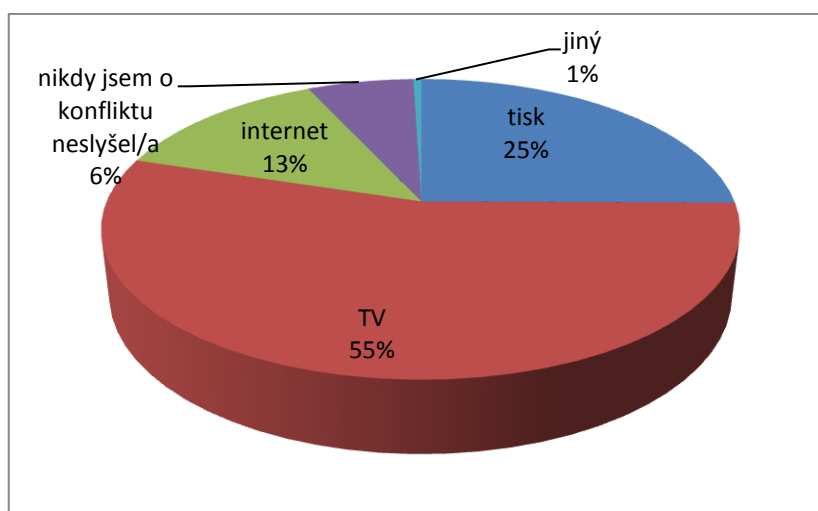
Graf č. 5 Oprávněnost chování aktérů konfliktu podle respondentů

Přes polovinu dotázaných si myslí, že oprávněné chování mají obě dvě strany. Tento názor dominuje zejména v prvních dvou nejmladších kategoriích (15-19 a 20-29), zde dosahuje téměř 70 %. S přibývajícím věkem respondentů jsou názory rovnoměrně rozloženy i do ostatních kategorií, což vyvrací hypotézu o možném ovlivnění obyvatel politickým směřováním naší země před rokem 1989 (viz kapitola 5.1). U kterých bylo možné předpokládat příklon spíše k palestinské straně.

Vyhodnocení otázky č. 4: Z jakého zdroje jste se o konfliktu dozvěděl/a?

Graf č. 6 Primární informační zdroj respondentů

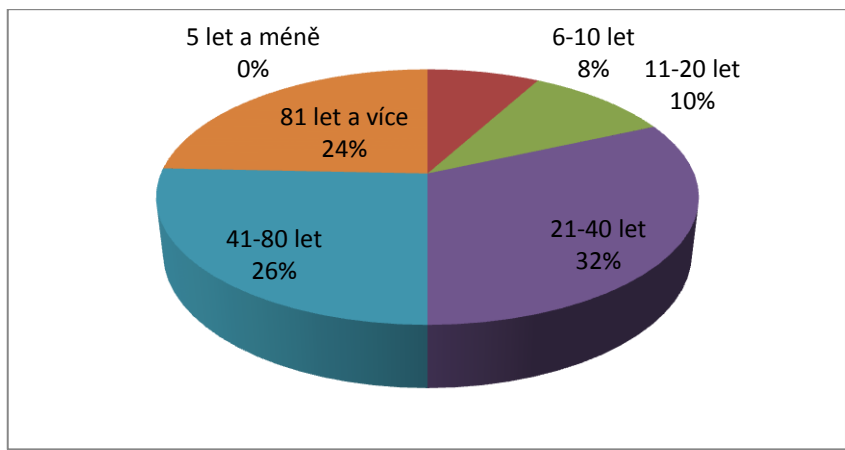

Z průzkumu vyplývá jako hlavní zdroj informací o izraelsko-palestinském konfliktu televize. Na druhém místě se umístil se čtvrtinou dotázaných tisk, který převládá

především u nejstarší věkové kategorie (60 a více let). Kromě zobrazení zdrojů informací nám graf udává i procentuální zastoupení ze vzorku týkající se relativního počtu respondentů, kteří o konfliktu vůbec neslyšeli (6 %).

Vyhodnocení otázky č. 5: Víte, jak dlouho konflikt již trvá?

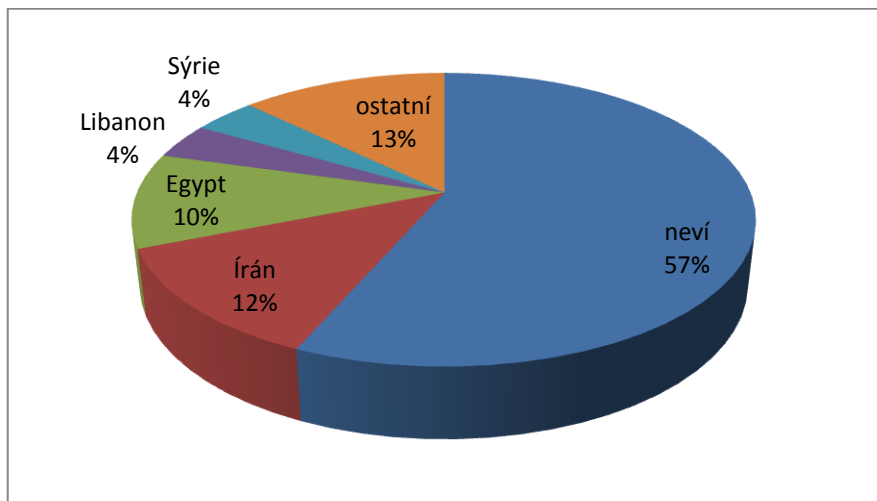
Graf č. 7 Délka trvání konfliktu podle mínění respondentů

Odpovědi k této otázce jsou rozloženy do všech kategorií. Nejvíce dotázaných vnímá počátek konfliktu v rozmezí posledních 21-40 let (32 %). Druhá nejpočetnější skupina respondentů pak vnímá délku trvání konfliktu mezi lety 41-80 (26 %). A třetí nejpočetnější část vzorku (24 %) si myslí, že konflikt trvá 81 let a více. Ze součtu těchto tří kategorií vyplývá, že si naprostá většina (82 %) respondentů uvědomuje delší trvání konfliktu.

Vyhodnocení otázky č. 6: Jaký stát považujete za hlavního spojence Palestiny?

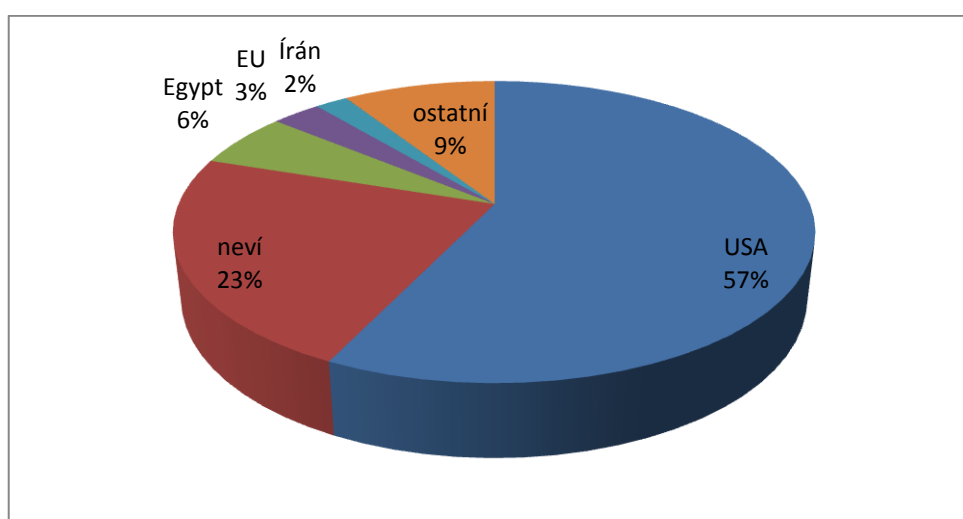
Graf č. 8 Hlavní spojenci Palestinců podle mínění respondentů

Největší část respondentů vůbec nedokázala určit hlavního palestinského spojence (57 %). Z té části dotázaných, kteří se k otázce vyjádřili nějakým konkrétním stanoviskem, jich 12 % považuje za hlavního spojence Írán. Druhá nejpočetnější skupina považuje za hlavního palestinského spojence Egypt (10 %). Výraznější zastoupení mají ještě Libanon a Sýrie, obě tyto země získaly 4 %. Zbýlých 13 % respondentů mělo výrazně menšinový názor.

Vyhodnocení otázky č. 7: Jaký stát považujete za hlavního spojence Izraele?

Graf č. 9 Hlavní spojenci Židů podle mínění respondentů

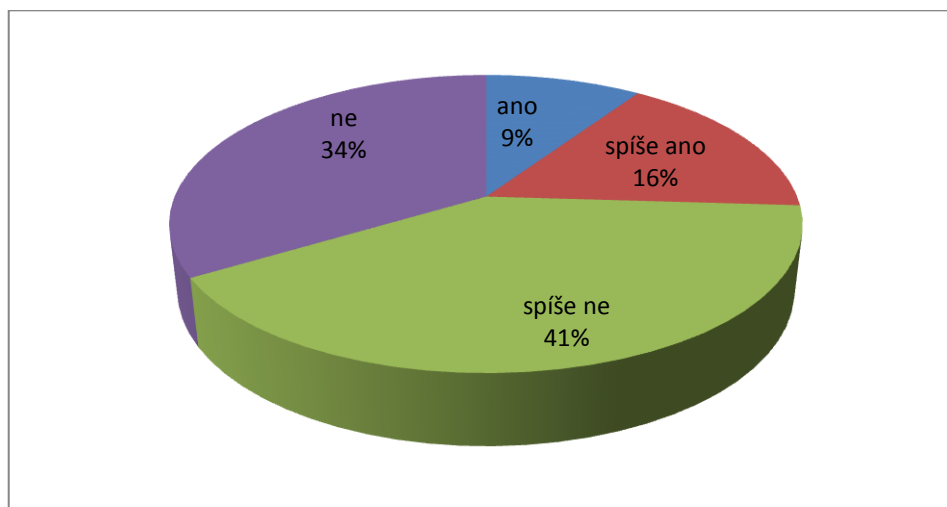

Za hlavního spojence Izraele respondenti naprosto jednoznačně považují Spojené státy americké. USA získávají více jak polovinu všech hlasů (57 %). Významná část respondentů si stejně jako v minulé otázce nedokázala vzpomenout na žádného spojence. Z dotazovaných odpovědělo na tuto otázku 23 %, že neví. Z tázaných respondentů pak 6 % označilo jako hlavního spojence Egypt. Evropská unie získala 3 % a Írán 2 %. Zbýlých 9 % respondentů mělo výrazně menšinový názor.

Vyhodnocení otázky č. 8: Sledujete vývoj konfliktu, zajímáte se o něj?

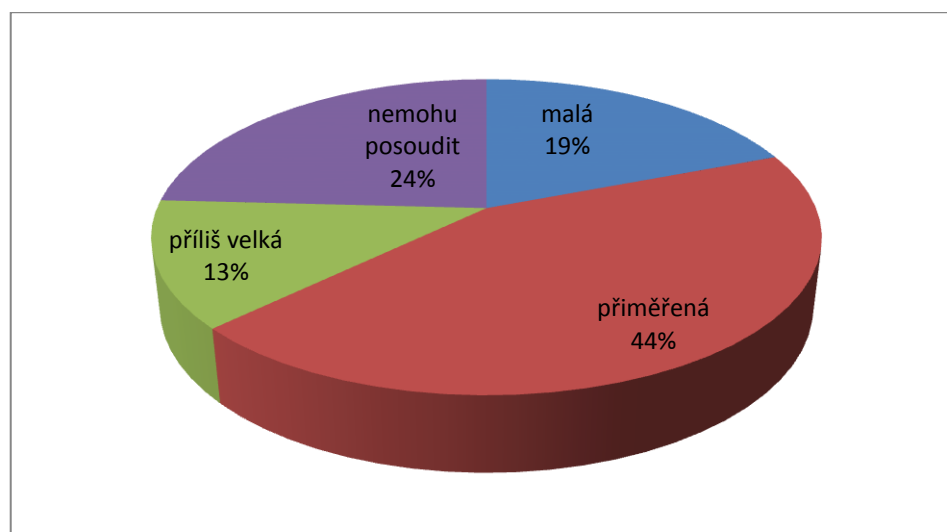
Graf 10 Respondenti dle zájmu o izraelsko-palestinský konflikt

Z výsledku šetření vyplývá, spíše nezájem mezi respondenty. 41 % jich uvádí spíše nezájem a 34 % respondentů pak uvádí úplný nezájem. Částečně se tedy o konflikt zajímá přibližně 25 % dotázaných.

Vyhodnocení otázky č. 9: Jaká je podle Vás mezinárodní pozornost přikládána konfliktu?

Graf 11 Respondenti dle hodnocení mezinárodní pozornosti přikládané konfliktu

Necelá polovina dotázaných (44 %) považuje mezinárodní pozornost věnovanou konfliktu za přiměřenou. Z celkového počtu dotazovaných si 24 % netroufne posoudit tuto otázku. Naopak 19 % vnímá pozornost jako nedostatečnou a 13 % jako příliš velkou.

7 ZÁVĚR

Prvním cílem bakalářské práce bylo na základě historicko-geografické analýzy přiblížit chronologický vývoj izraelského a palestinského národa a jeho území, na základě kterého se pokusit definovat hlavní příčiny konfliktu. Jelikož se se jedná o konflikt zahrnující velmi složité a komplikované okruhy témat související kromě historie a geografie také s ekonomikou, náboženstvím, filozofií a politikou, nebylo cílem práce zabývajících se asi nejsložitějším konfliktem druhé poloviny 20. století navrhnout možná řešení, ale alespoň definovat hlavní témata sporu.

Izraelsko-palestinský konflikt je součástí širšího izraelsko-arabského konfliktu a některé z definovaných příčin tak mají své kořeny ještě před jeho vznikem. Mezi ně pak patří především otázka náboženství a s ní související posvátná místa v Jeruzalémě. Židé a Arabové spolu v minulosti dokázali žít i přes některé konfliktní výklady Koránu celkem spořádaně. Uvědomovali si jak společné znaky svých náboženství, tak i některé odlišnosti. Vážné trhliny do tohoto soužití přináší až křížácké výpravy nebo vlna sionismu šířící se z Evropy.

Asi nejdůležitějším sporem konfliktu je území, na které si dělají nárok obě etnika. Tento nárok má historické a náboženské kořeny, ale eskaloval opět za přispění Evropanů, konkrétně v době fungování Britského mandátu Palestina, kdy britská diplomacie svojí krátkozrakou, ale účinnou politikou přislíbila vznik samostatného státu na stejném území oběma etnikům. Tyto skupiny je pak následkem začaly považovat za svůj nedělitelný kus země. Od té doby však Arabové, respektive Palestinci, ze svého původně přiděleného území jen ztrácejí. Jedny z aktuálních a asi nejviditelnějších metod, jak se Židé postupně mísí mezi palestinské obyvatelstvo a zařezávají do palestinského území, je výstavba osad a bezpečnostních bariér. Ani jedna z těchto metod neodpovídá mezinárodním dohodám, ale velmi omezuje palestinskou část populace a tím jí i znepříjemňuje život. V důsledku těchto omezení a možná i diskriminace přechází velká část palestinské populace buď na území spravovaná Palestinskou národní samosprávou, nebo úplně pryč z oblasti. To má za následek jejich úbytek a usnadnění židovské expanze. S rostoucím počtem uprchlických táborů v Pásmu Gazy a na Západním břehu Jordánu souvisí vnitřní problémy palestinských úřadů spojené s neprůhledností tamní samosprávy. Následkem těchto a mnohých dílčích příčin konfliktu mezi Palestinci a Židy je vysoký nárůst vzájemné nedůvěry a časté ozbrojené konflikty.

Druhým cílem bakalářské práce bylo nastudovat a charakterizovat česko-izraelské a česko-palestinské diplomatické vztahy. Postoje státních uspořádání předcházející České republice se v minulosti často podřizovaly diktátu silnějších států. Příkladem může být postoj naší země v průběhu druhé světové války nebo naše soudržnost s diplomacií SSSR, kdy se Česká republika spíše odkláněla od židovského státu. Opakem jsou pak období krátce po ustanovení samostatného Československa v roce 1918, nebo krátké období po druhé světové válce. V současné době je česká diplomacie a politická scéna velmi přátelská a nekritická k izraelské straně a společné vztahy jsou dlouhodobě komentovány jako historicky nejlepší. Na druhou stranu česká diplomacie udržuje i vřelé vztahy s palestinskou samosprávou a je zde stále vidět snaha pomoci i tamním obyvatelům. Tento postoj je i v souladu s politikou Evropské Unie, která charakterizuje svůj postoj ke konfliktu a celému regionu jako neutrální a vyvážený.

Ve třetí části bakalářské práce byl proveden empirický výzkum. K analyzování vnímání konfliktu obyvateli města Plzně byla použita metoda dotazníkového šetření. Jejím cílem bylo zachytit mínění o daném konfliktu mezi obyvateli města Plzně. Na základě výsledků tohoto šetření byl vyvrácen předpoklad, ve kterém se uvažovalo o příklonu starší části populace na palestinskou stranu v důsledku našeho politického směřování před rokem 1989. Z výsledků pak vyplynula poměrně dobrá informovanost o samotné problematice, kdy 79 % respondentů zařadilo oblast na správný kontinent. Na otázku týkající se převažující příčiny konfliktu pak odpovědělo 66 % dotázaných spory o území a 24 % pak považovalo jako hlavní příčinu náboženské rozdíly. Na otázku týkající se oprávněnosti jednání té či oné strany měli respondenti převážně neutrální názor (56 %), pokud by se ale porovnávaly jednotlivé strany konfliktu, plzeňští respondenti se přikláněli 5 % rozdílem na stranu Palestinců. Zajímavý byl i výsledek otázky dotazující se na délku konfliktu, kdy pouze 18 % respondentů označilo konflikt jako trvající méně než 20 let a je tedy brán jako dlouhodobý problém. U otázky týkající se hlavního spojence Palestiny si naprostá většina respondentů nevěděla rady a raději odpověděla, že neví. Naproti tomu k otázce týkající se hlavního spojence Izraele odpověděli respondenti ve většině případů USA. V otázce, která se ptala na zájem o konflikt mezi respondenty, byly odpovědi často lhostejné. Ze závěrečného souhrnu odpovědí tedy vyplývá poměrně dobrá základní informovanost o izraelsko-palestinském konfliktu, která je ale bohužel doprovázena častým nezájmem. I proto doufám, že se díky tomuto průzkumu podařilo zvýšit povědomí o složitosti a nutnosti řešit izraelsko-palestinský konflikt.

8 Seznam použité literatury:

Monografie:

1. Gilbert, M. 2002. Izrael: Dějiny. 1.vyd. Praha: BB Art, 668s. ISBN 80-7257-740-9.
2. Sachar, H. M. 1998. Dějiny Státu Izrael. 1.vyd. Praha: Regia, 767s. ISBN 80-902484-4-6
3. Johnson, P. 1995. Dějiny židovského národa. 1.vyd. Praha: Rozmluvy, 591s. ISBN 80-85336-31-6
4. Pavlincová, H., Horyna, B. 2003. Judaismus, křesťanství, islám. 1.vyd. Olomouc: Olomouc, 661s. ISBN 80-7182-165-9.
5. Pojar, M. 2004. Izrael. 1.vyd. Praha: Libri, 184s. ISBN 80-7277-268-6
6. Čejka, M. 2010. Izrael a Palestina – Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu. 2.vyd. Praha: Barrister a Principal, 321s. ISBN 978-8087029-16-9.
7. Čejka, M. 2010. Judaismus, politika a Stát Izrael. 2.vyd. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, 252s. ISBN 80-210-3087-9.
8. Chapman, C. 2003 Čí je země zaslíbená? Pokračující krize mezi Izraelem a Palestinci. 1.vyd. Praha: Volvox Globator, 332s. ISBN 80-7207-507-1
9. Smith, Ch. D. 2004. Palestine and the Arab-Israeli Conflict: A History with Documents. 5.vyd. Boston: Bedford/St.Martin's, ISBN 0312404085.
10. Herzog, Ch. 2008. Arabsko-izraelské války. 1.vyd. Praha: Lidové noviny, 617s. ISBN 978-80-7106-954-6
11. Segev, T. 1998. 1949 – The First Israelis. 1.vyd. New York: Henry Holt and Company. ISBN 0805058966.
12. Sela, A. 2002. The Continuum Political Encyclopedia of the Middle East. 1.vyd. New York, London: Continuum. ISBN 0826414133
13. Reflex. 2002. Causa: Jásir Arafát. roč. 12. Praha: Ringier Alex Springer CZ
14. Yegar, M. 1997. Československo, Sionismus, Izrael. 1.vyd. Praha: Victoria Publishing a East Publishing.
15. Krupp, M. 1999. Sionismus a Stát Izrael. 1.vyd. Praha: Vyšehrad
16. Masaryk, J. 1947. Volá Londýn. 1. vyd. Praha: Práce.

17. Haddadin, J. Munther: 2002. Water in the Middle East Peace Process. The Geographical Journal, Vol. 168, No. 4, 324-340.
18. The Jerusalem Post. 1990. Izenberg, D., Prague Embassy Open.
19. Hamdi, S. 2011. Voda jako možný zdroj konfliktu na Blízkém východě. Plzeň. Bakalářská práce (Bc.). ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI. Fakulta filozofická
20. Kaplan, K., Šlosar, V. 1993. Československo a Izrael 1947-1953. 1.vyd. Brno: Doplněk, 203s. ISBN 80-85765-26-8
21. Baar, V. 2006. Vnější vztahy Evropské unie. 1.vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, 197s. ISBN 80-7368-142-0
22. Hendl, J. 2008. Kvalitativní výzkum. 2.vyd. Praha: Portál, 407s. ISBN 978-80-7367-485-4
23. Kreislová, G. 2008. Dotazníkové šetření. Plzeň. Bakalářská práce (Bc.). ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI. Fakulta aplikovaných věd.
24. Kořan, M. 2011. Česká zahraniční politika v roce 2010: Analýza ÚMV. 384 stran, ISBN 978-80-86506-95-1.

Internetové zdroje:

1. Nováček. A. 2009. Historická geografie v Česku: zpráva o současném stavu vědního oboru [online]. Klaudyán [citováno 14. 1. 2011]. Dostupné z WWW: < http://www.klaudyan.cz/dwnl/200901/01_Novacek_pdf.pdf >.
2. Levy, G. 2001. The long, dry summer. [online]. [citováno 13. 2. 2011]. Dostupné z WWW:< <http://www.marxists.de/middleeast/press/water.htm>>
3. PECDAR. 2011. [online]. [cit. 16. 6. 2011] Dostupný z WWW: <<http://www.pecdar.org>>
4. BBC Czech. 2004. Jásir Arafat [online]. [cit. 10. 5. 2012]. Dostupné z WWW: < <http://www.bbc.co.uk/czech/worldnews/story/2004/11/0411111>>.
5. Nobel Prize. 1994. The Nobel Peace Prize 1994 [online]. [cit. 8. 5. 2012]. Dostupné z WWW: < http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/peace/laureates/1994/arafat-bio.html>.
6. B'Tselem. 2011. Fatalities in the first Intifada [online]. [cit. 8. 6. 2011]. Dostupné z WWW: < http://www.btselem.org/statistics/first_intifada_tables>.
6. B'Tselem. 2011. Fatalities in the first Intifada [online]. [cit. 8. 6. 2011]. Dostupné z WWW: < http://www.btselem.org/statistics/first_intifada_tables>.

7. Jewish Virtual Library. 2011. [online]. [cit. 9. 6. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/History/hebron.html>>
8. Český rozhlas. 2012. [online]. Demografií posedlý Jeruzalém [cit. 15. 2. 2012]. Dostupné z WWW: <http://m.rozhlas.cz/radio_cesko/exkluzivne/_zprava/demografii-posedly-jeruzalem--1017850>
9. Central Bureau of Statistics. 2011. [online]. [cit. 9. 4. 2011] Dostupné z WWW: <<http://www1.cbs.gov.il/>>
10. Zastupitelský úřad ČR v Tel Avivu. 2011. [online]. [cit. 9. 5. 2011] Dostupné z WWW: <[http://www.mzv.cz/jnp/cz/vyhledavani/index\\$219343.html?text=palestina](http://www.mzv.cz/jnp/cz/vyhledavani/index$219343.html?text=palestina)>
11. Styčný úřad ČR v Ramalláhu. 2011. [online]. [cit. 9. 5. 2011] Dostupné z WWW: <[http://www.mzv.cz/jnp/cz/vyhledavani/index\\$219343.html?text=izrael](http://www.mzv.cz/jnp/cz/vyhledavani/index$219343.html?text=izrael)>
12. Baar, V. 2011. [online]. Hospodářský zeměpis [cit. 1. 5. 2012]. Dostupné z WWW: <<http://distančne.obaka-orlova.cz/PDF/HOZS.pdf>>
13. Palestinian Academic Society for the Study of International Affairs. 2012. [online]. [cit. 15. 3. 2012]. Dostupné z WWW: <<http://www.passia.org/>>
14. Ústav pro studium Palestiny. 2012. [online]. [cit. 15. 3. 2012]. Dostupné z WWW: <<http://www.passia.org/>>
15. The Hebrew University of Jerusalem. 2012 [online]. Demography in Israel/Palestine: Trends, Prospect, Polici Implications [cit. 1. 6. 2012]. Dostupné z WWW: <http://www.iussp.org/Brazil2001/s60/S64_02_dellapergola.pdf>
16. Univerzita Palackého v Olomouci. 2012 [online]. Regionální geografie Asie [cit. 23. 5. 2012]. Dostupné z WWW: <<http://geo-asie.upol.cz/index.php?page=izrael>>
17. Ministerstvo zahraničních věcí ČR. 2011. [online]. [cit. 15. 6. 2011]. Dostupné z WWW: <[http://www.mzv.cz/jnp/cz/vyhledavani/index\\$219343.html?text=palestina](http://www.mzv.cz/jnp/cz/vyhledavani/index$219343.html?text=palestina)>
18. Palestinský statistický úřad. 2011. [online]. [cit. 21. 6. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://atlas.pcbs.gov.ps/atlas/Default.asp>>
19. OSN. 2011. [online]. [cit. 15. 1. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.un.org/en/>>
20. Israel Ministry of Foreign Affairs. 2011. [online]. [cit. 15. 4. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.mfa.gov.il/MFA/Israel+Ministry+of+Foreign+Affairs.htm>>
21. ProCon. 2012. [online]. [cit. 30. 5. 2012]. Dostupné z WWW: <<http://israelipalestinian.procon.org/view.resource.php?resourceID=000638>>

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 – Nejvýznamnější přistěhovalecké vlny	24
Tabulka č. 2 – Vývoj populace v Britském mandátu	29
Tabulka č. 3 – Struktura populace po rozdělení Palestiny podle plánu UNSCOP	31
Tabulka č. 4 – Oběti První intifády v období od 9. prosince 1987 do 28. září 2000	42
Tabulka č. 5 – Oběti Druhé intifády v období od 29. září 2000 do 30. září 2005	50
Tabulka č. 6 – Respondenti podle věkové struktury	66
Tabulka č. 7 – Respondenti podle nejvyššího dosaženého vzdělání	66

Seznam obrázků

Obrázek č. 1 – Obecně geografická mapa	15
Obrázek č. 2 – První osady sionistů v Palestině	21
Obrázek č. 3 – Sykes-Picotova dohoda, 1916	26
Obrázek č. 4 – Výsledek jednání Peelovy komise, 1937	28
Obrázek č. 5 – Podíl Židů a Arabů v distriktech v roce 1946	30
Obrázek č. 6 – Plán OSN z roku 1947 a skutečnost po konci Války o nezávislost	34
Obrázek č. 7 – Rozloha Izraele na konci Šestidenní války	37
Obrázek č. 8 – Rozdělení oblasti na základě Přečodné dohody (Oslo II), 1995	45
Obrázek č. 9 – Rozdělení města na základě Hebronského protokolu, 1997	46
Obrázek č. 10 – Rozložení obyvatelstva v Pásmu Gazy, 2000	51

Seznam grafů

Graf č. 1 – Židovští imigranti na území Izraele, 1919-2000	24
Graf č. 2 – Respondenti podle pohlaví	66
Graf č. 3 – Světadíl přiřazený oblasti podle respondentů	67
Graf č. 4 – Převažující příčina konfliktu podle respondentů	67
Graf č. 5 – Oprávněnost chování aktérů konfliktu podle respondentů	68
Graf č. 6 – Primární informační zdroj respondentů	68
Graf č. 7 – Délka trvání konfliktu podle mínění respondentů	69
Graf č. 8 – Hlavní spojenci Palestinců podle mínění respondentů	69

Graf č. 9 - Hlavní spojenci Židů podle mínění respondentů	70
Graf č. 10 – Respondenti podle zájmu o izraelsko-palestinský konflikt	71
Graf č. 11 – Respondenti podle hodnocení mezinárodní pozornosti přikládané konfliktu	71

Seznam příloh

Příloha č. 1 - Průvodní dopis k dotazníkovému šetření	79
Příloha č. 2 - Dotazník – vzor	80
Příloha č. 3 - Populace na izraelském a palestinském území dle náboženství mezi lety 1800 až 2012	81

Příloha č. 1 Průvodní dopis k dotazníkovému šetření

Vážená paní, Vážený pane,

jmenuji se Ondřej Starý a jsem studentem katedry geografie Západočeské univerzity v Plzni. Provádím výzkum subjektivního vnímání konfliktu mezi Izraelem a Palestinou.

Touto formou bych Vás rád požádal o vyplnění krátkého dotazníku, jehož vyhodnocení bude součástí mé bakalářské práce. Celý výzkum je přísně anonymní a získaná data budou použita pouze pro potřeby bakalářské práce. Průměrný čas na vyplnění dotazníku je 2-4 minuty.

Prosím vyplňte krátký dotazník, který naleznete v příloze, a odešlete jej zpět na adresu kutvirtovokloktadlo@seznam.cz.

Děkuji!

Výzkum subjektivního vnímání konfliktu mezi Izraelem a Palestinou

Do jakého světadílu tradičně řadíme oblast, ve které leží stát Izrael a palestinská území?

- a) Afrika   b) Amerika   c) Asie   d) Austrálie   e) Evropa

Jaká je podle Vás převažující příčina konfliktu?

- a) náboženský rozpor   b) historicky dané rozdíly   c) nárok na území   d) jiný... _____

Na jaké straně konfliktu je podle Vás právo?

- a) Izrael   b) Palestina   c) obou   d) žádné

Z jakého zdroje jste se o konfliktu dozvěděl/a?

- a) tisk   b) TV   c) internet   d) nikdy jsem o konfliktu neslyšel/a   e) jiný... _____

Víte, jak dlouho konflikt již trvá?

- a) 5let a méně   b) 6-10let   c) 11-20let   d) 21-40   e) 41-80let   f) 81let a více

Jaký stát považujete za hlavního spojence Palestiny? _____

Jaký stát považujete za hlavního spojence Izraele? _____

Sledujete vývoj konfliktu, zajímáte se o něj?

- a) ano   b) spíše ano   c) spíše ne   d) ne

Jaká je podle vás mezinárodní pozornost přikládána konfliktu?

- a) malá   b) přiměřená   c) příliš velká   d) nemohu posoudit

Vaše pohlaví?*

muž /žena

Váš věk?

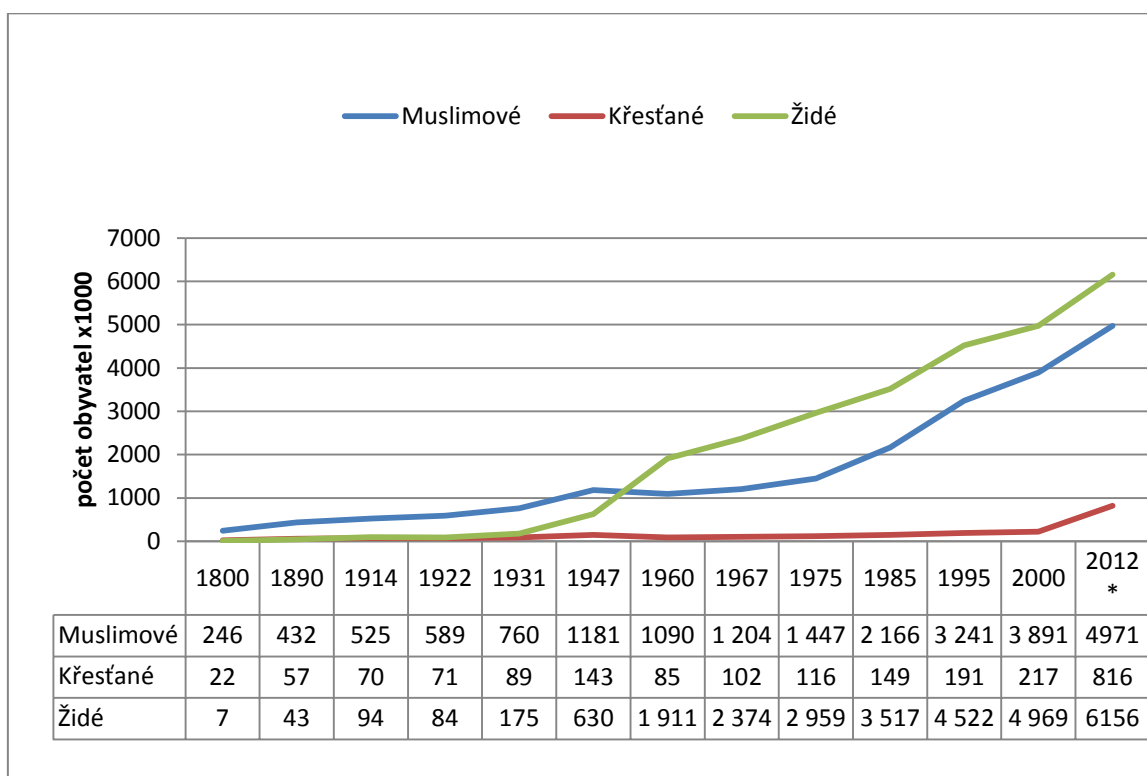
- a) 15-19let   b) 20-29let   c) 30-39let   d) 40-49let   e) 50-59let   f) 60let a více

Jaké je Vaše dokončené vzdělání?

- a) ZŠ   b) SŠ bez maturity   c) SŠ s maturitou   d) VŠ

Děkuji za Váš čas a ochotu. Ondřej Starý

Příloha č. 3 Populace na izraelském a palestinském území dle náboženství mezi lety 1800 až 2012

Zdroj: The Hebrew University of Jerusalem (2001); Central Intelligence Agenci – World Factbook (2012)

-graf znázorňuje stav obyvatelstva dle náboženského vyznání na území Izraele, Západního břehu Jordánu a Pásmu Gazy od roku 1800 až po současnost.

*data z roku 2012 jsou čerpána ze stránek Central Intelligence Agenci, přičemž stav obyvatel v Pásmu Gazy je z roku 2011